

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni števila in praznike.

Inserati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenske ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflova ulica št. 5, priljučno. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in 'po pošti':

V Jugoslaviji:	V inozemstvu:
celoletno naprej plačan . . . K 180—	celoletno K 240—
polletno 90—	polletno „120—
3 mesečno 45—	3 mesečno „60—
1 15—	1 „20—

„Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati. Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici. Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.“

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 1 krono.

Poština plačana v gotovini.

Aprovizacija ljubljanskih konsumentov.

Naslo staro Ljubljano je v prejšnjih časih lepo in zadovoljivo zelezala z najpotrebnejšimi živili njena okolica. Pridne kmetice in brhke mlekarice so danes donosale ljubljancem mleko v hišo in navadno tudi zelenjavo. Med mestno gospodinjjo in okoliško mlekarico se je rado razvilo prav prijateljsko razmerje. Ob tržnih dneih so kmetice iz okolice, pa tudi skupovalke iz mestnega obližja znalele na ljubljanski trg zelenjave, sočivja, kurenine in jaje v tolikem obilju, da so mogle ljubljanske gospodinjje brez težav pokriti svoje tekoče potrebe. Ob Porcijski ulici je bilo čebulje dovolj na prodaj, in na jesen zelja in sadja. Med vojsko in po vojski so se stare in nekekolikotne razmere prav močno izpremenile. Gospodinjje v mestu se je obrnil svet. Preskrbovalne, nakupne in tržne prilike so se bistveno izpremenile. Med vojsko in po vojski je bila večjih prav trda za najnavadnejša živila. Gospodinjje so se morale prav močno potruditi, da so za drag denar dobile, kar treba za lonec ali kastrol. Celo moške so morali na pomoč in pomagati gospodinjji v zadregi s svojimi zvezami, po prijateljih, skrivaj tudi po prijateljicah. Duh časa je pa zanesel tudi med okoličane druge nazore in druge metode.

Med tem je naša stara Ljubljana postala veliko mesto. Aprovizacija vprašanje je tudi prvo slovenske občine je že zategadelj težavnejše. Kar so prej okoličane takorekoč mimogrede nanesle meščanom, ne zadošča več. Treba je sedaj organizacije. Draginja na železnici je tudi pripomogla k temu, da zalaganje mesta z živili ne teče več po stari uglajeni stezi. Od Grosupelja in nazaj že velja vožnja 20 kron, včasih je veljala kronica. Ko smo stopili v drugo leto, kar si Jugoslovenci sami gospodarimo, smo pač mnogi mislili, da pridemo zopet do znošnejših prehranjevalnih prilik in da se ne bo treba na jesen vedno zalagati, kakor bi stali pred obleganjem. Ali brezobzirna pohlepnost izvoznikov in brezglava gospodarska politika raznih ministrov in njih lakajev je privedla do tega, da nam tudi letos na jesen ob zadovoljivi letini treba s skrbno pozornostjo zbirati živila za zimske čase. Zobe stiska, ko plačujemo vnebovpijoče cene. Gospodinjje se pehajo za krompir in za jajca, ki drže dandanes iz blagoslovljene Jugoslavije. Pogrešnost neomejene izvoza sedaj uvidevajo celo tisti vitezi izvozne pameti, ki so pred mesecem še »strokovnjaško« opravili svojo izvoz.

Upajmo, da novi parlament razčne zbor gospodarskih antitalentov, vsled katerih trpi naša domovina. Za enkrat pa moramo računati z obstoječim položajem in gledati kaj je ukreniti za mestne konsumente, da se pretrne preko zime in ublažimo učinke draginje.

Uvidevnost mestnega poglavarja in sila razmer je med vojsko privedla do tega, da se je osnovala v Ljubljani mestna aprovizacija. Koristna naprava je storila mnogo koristnega in se vsakor izkazala. Napetost položaja je zahtevala, da se je aprovizacija v Ljubljani ohranila tudi po vojski, čeprav v nekoliko omejenem obsegu. Ali ljubljanski konsumente danes vsled trajne draginje prav živo čutijo potrebo po tem, da v Ljubljani ostane mestna aprovizacija še nadalje, kar bo brezdvomno bistveno pripomoglo do ublažitve silnih cen, ožnosno branilo, da grede še dalje kvišku. Mestna aprovizacija je za ljubljanske konsumente tem bolj potrebna, ker v Ljubljani ni zadostne polkone trgovine s kmetijskimi pridelki kakor krompirjem, jajci, sadjem itd. Za jajca se pomanjkanje organizirane kupčije dandanes prav posebno občuteva, ker za naraslo prebivalstvo one male množine jajc, ki jih donosajo kmetice, absolutno ne zadošča. Zadostnega dovoza ni, in tako je prav občutno pomanjkanje v mestu. Trgovina z jajci je sploh tudi zategadelj ovirana, ker so brez potrebe uvedli koncesije za branjarjo, menda zategadelj, da so prav izdatno zaprli dovoz jajc na mestni trg.

Zupanstvo naše Ljubljane je ponovno pokazalo, da razume ustrezni potrebam prebivalstva. Prepričani smo, da bode v trdih razmerah, ki so nastale letošnjo jesen, zopet v večjem obsegu z obratovanjem pri mestni aprovizaciji. Posebno važni so pri tem sledeči predmeti: mast, cukor, moka, kruh, jajca, drva in premog. Zelo bi pa bilo prebivalstvu revnih slojev ustrezno, če bi mestna aprovizacija preskrbela tudi za krompir in vsaj za nekaj vagonov sadja, katerega je drugod več nego odveč. V Ljubljani pa je preklicano drago. Letos so, kakor znano, razmere mnogo težavnejše za konsumenta nego lani. Lani je kupil krompir po 1 K 20, moko po 5 do 6 K, letos pa so oderuhi in izvozniki naglani že sedaj cene na dvojno. Izvedba take aprovizacijske akcije stavlja občino pred težke naloge. Sodimo pa, da bo letos moč vendar uspešnejše in lažje delovati v pomoč konsumentu, zlasti revnega in pa onega, ki ni organiziran, kar pripravlja država akcijo proti draginji. Upreti jo bo mogoča s posebnim pridom na že izkušeni aparat mestne aprovizacije v Ljubljani.

Pristopajte k „Jugoslovenski Matci!“

strani te ravnine, v bližini Krnskega gradu je stal napol v zemlji zgornji del rimskega stebra, ki so ga imenovali knežji kamen. Na tem kamenu je pričakoval novega kneza svobodni slovenski kmet. Neštete množice ljudstva so ga obdajale. V kmečki obleki, pa s sijajnim spremstvom se mu knez približa. V levici ima pastirsko palico, z desnico vodi dvoje živali: lisastega vola in lisasto kobilu, ki se še nista rabila za vprego.

Kmet na knežjem kamenu zakliče: »Kdo je ta, ki prihaja?«

Ljudstvo mu odgovori: »Deželni knez.«

Zdaj stavi kmet zaporedoma več vprašanj:

»Je - li pravičen sodnik?«

Mu je mar blagor domovine? Je svobodnega stanu, vreden časti?

Ali spoznava in brani krščansko vero?

»Da, tak je in bo,« se oglasi ljudstvo.

Nato vpraša kmet: »Toda s kakšno pravico me more spraviti s tega sedeža?«

»Odkupil ti ga bo s šestdesetimi vinjarji, tvoji bosta živali, ki ju

Jadranski problem in Italija.

»Neue Zürcher Zeitung« priobčujo drugi del članka »Jadranski problem« (glej »Slov. Narod« št. 217 od 23. septembra), ki se glasi:

Vprašanje Gornje Adrije, to je Trsta z Istro, se lahko smatra kot končnoveljavno rešeno. Tudi vprašanje Spodnje Adrije, to je Izhoda, je več ali manj rešeno s tem, da je dobila Italija ono polkrožno podobno ozemlje Albanije (trdnjavo Valono), ki leži v oddaljenosti kakih 80 km nasproti italijanski obali Otranto. S tem bi bilo italijansko gospodstvo na Adriji pravzaprav zasigurano. Zdi se pa, da albanško vprašanje s tem še ni končnoveljavno rešeno. V svrhu boljšega razumevanja tega vprašanja je treba poznati njegov zgodovinski razvoj. Ko je leta 1877. nastala med mlađo Italijo in Avstrijo politična napetost, je opozoril Bismarck italijanskega ministrskega predsednika Crispijana na Albanijo. Italija si ni pustila tega dvakrat reči in se je zainteresirala za Albanijo. Avstro-Ogrska albanška politika datira že od leta 1615., ko se je sklenila z Visoko Porto pogodba, na podlagi katere je bil zasiguran Avstriji protektorat nad albanjskimi kristjani. Ko je avstrijska albanška politika z okupacijo Bosne začela dobivati nove forme, je prišla v nasprotje z italijanskimi interesi v Albaniji. Ker sta obe državi razvili v Albaniji živahno propagando, sta bili leta 1897. prisiljeni, skleniti medsebojno pogodbo, v kateri je bil določen status quo. Značaj te pogodbe je bil torej negativen in je odgovarjal dejanskim potrebam obeh držav. Ko so se pa okoli leta 1900. razmere na Balkanu začele spreminjati, so uvideli tako na Dunaju kakor v Rimu, da bo težko obdržati status quo in so začeli misliti na samostojnost albanške države. Marchese di San Giuliano je leta 1901. pisal v svojih »Pismih o Albaniji«: »Potrebno je, da svoj vpliv v Albaniji obdržimo in ga razširimo, in sicer s paroplovno, poštnimi uradi, konzulati, trgovskimi agencijami, šolami, dobroteljnimi in preskrbovalnimi zavodi, bankami za zgradbo železnice, kratko, z vsemi sredstvi mirnega in kulturnega značaja.« Avstrijska delavnost ni bila mnogo manjša, toda način avstrijske propagande je komičen in gantilni obenem, ker so Avstriji pošiljali v Albanijo dalmatinske franciskane italijanske narodnosti kot misijonarje. Di San Giuliano je v svoji knjigi ironično pripomnil: »Avstrija skrbi s svojo versko propagando na lastne stroške za razširjenje italijanskega jezika, ki pa kot najboljšo sredstvo za prenos misli in čustev deluje v nasprotnem smislu, kakor pa ga namerava doseči Avstrija.«

Po prvi balkanski vojni se je na poslanski konferenci dne 17. decembra 1912. ustanovila samostojna albanška država pod sultanovo suvereniteto in pod kontrolo velesil. Ta politika pa je bila še bolj nemogoča, predvsem iz notranjopolitičnih vzrokov, ker ni nobenega albanškega naroda, ampak samo albanška plemena, katerih vsa socialna struktura ni samo proti

enoti, ampak pobija tudi na zunaj vsak podobni razvoj Albanskega enotnega jezika. V severni Albaniji živeči Gegi ne govorijo samo drugačnega narečja, ampak tudi popolnoma drug jezik, kakor pa v južni Albaniji živeči Toski. Pismeni jezik, ki ga je ustvaril v Italiji Terid Bej Flora, se po zatrditvi dr. Pavla Farkasa ne govori ne v Skadrju in ne v Elbasanu. Ta dejstva govorijo torej več ali manj proti samostojni Albaniji, ki bi se ne mogla stalno obdržati in ki bi bila neprestano povod prepira med Jugoslavijo, Italijo in Grško. Nepristranskemu opazovalcu se zdi najbolj pametno, da se to ozemlje razdeli med vse tri zainteresirane države. Po šest Valone zasigura Italiji gospodstvo na Adriji, ki bi se zato lahko odpovedala svojim zahtevam v Adriji, Reki, Dalmaciji in otokom. Sporazum z Jugoslovijo na tej podlagi se zdi popolnoma mogoč, rešitev vsega jadranskega vprašanja pa uzadovoljiva.

V teku svojih izjavanj sem govoril večkrat slabo o Italiji, če sem imel v mislih samo italijanski imperijalizem. Ugotovitvi moram, da ta ni kratkomočno identičen z italijanskim narodom. Na potu v sporno jadransko ozemlje in v Furlanijo sem se mudil del časa v Italiji, kjer sem se razgovarjal z najrazličnejšimi ljudmi o aktualnih političnih vprašanjih. Tu sem mogel konstatirati zelo pametno razumevanje. V Italiji imajo svoje lastne nacionalne aspiracije, toda spoštujejo pravice drugih in so pripravljeni na sporazum. Ljudje, kakor D' Annunzio, imajo v Italiji sami tako malo simpatije kakor v inozemstvu. Nikjer nisem slišal hujših besed o pesniku, ki ni spravil Italije samo ob politični kredit, ampak jo tudi osnežil, kakor ravno v Italiji. Mazziniju, ki je rekel, da je Istra italijanom ravnotako potrebna, kakor dalmatinska pristanišča Jugoslovonom, pritrjujejo tudi Silvestro, Fini, Schiaparelli, Barzilai in Saffi. Znan je tudi Sonninov stavek v reviji »Rassegna Settimanale«, kjer je pisal 1881.: »Zahtevati Trst kot nacionalno pravico bi bilo pretiravanje narodnostnega načela, ne glede na to, da nima Trst za našo obrambo nobene politične vrednosti.« Florentinski zgodovinar Salvemini pa je pisal 1. januarja 1918 v »Quarterly Review«: »V vsej Italiji ni pametnega človeka, ki bi mogel, če pozna dejanske razmere, misliti, da bi mogla Italija raznaroditi Dalmacijo in poklicati nazaj čas, ko se je smatrala Dalmacija kot beneška kolonija.« Giuseppe Prezzolini končuje svoje delo »La Dalmazia« (Firenze 1915) z besedami: Zasedba Dalmacije bi bila imperijalistični akt in bi mogla biti le posledica nacionalne vojne. Če hočejo spraviti Italijo na imperijalistično pot, se bomo temu odločno uprli. Če se začne, kakor je razvidno iz delovanja družva »Pro Dalmazia«, v Dalmaciji politika zatiranja slovenskih večin, bomo mi Italijani, samo zato, ker smo Italijani in bolj kulturni, priskočili na pomoč tem večinam in manjšinam v prepričanju, da nas bo

podpirala od imperijalizma še nepokvarjena demokracija. Oni, ki mislijo, da morejo voditi Italijo v Split, Šibenik, Trogir itd., da bi mogli zatirati, ne vedo, da bodo peljali z Italijo tudi Italijane, ki tega ne bodo dovolili.

Te priče so le skromen del mnogih, ki so poznani vsem, ki poznajo italijanske razmere. Naravnih interesnih nasprotij med Jugoslavijo in Italijo ni in zato tudi ni potrebno, da se ustvarijo v bodoče. Jugoslavija je bogata na zemeljskih zakladih, toda skoro brez industrije. V Italiji pa so razmere ravno nasprotno. Zato je prijateljska politika ne samo pametna, ampak celo dolžnost.

Zaključen je mir — prosveti pot.

Dve leti smo sklepali z Avstrijo mir, to se pravi, drugi so sklepali mir z Avstrijo namesto nas. To je taka ironija in taka smešnost obenem, da bo ostala na veke zabeležena med humoreskami svetovne zgodovine, dasiravno je za nas, ki smo prizadeti, prej tragikomedija. Kakšne namene imajo antantne države z onim delom, ki se še danes imenuje Avstrija, nam ni točno znano in nas tudi prav malo zanima. Radi bi jo imeli takšno, kakršna je bila poprej in radi bi jo imeli zopet drugačno. To je dilema, ki daje raznim komisijam in odborom priliko, pokazati svojo virtuoznost v zmedenosti.

Mi smo se takoj zavedali dalekosežnosti razkroja in razpada Avstro-Ogrske ter smo tudi takoj storili temu primerne korake. Vzeli smo v roke zdravo človeško pamet in smo bili prepričani, da je po vsem prosvetljenem svetu ena logika. Pa smo se hudo varali, ne samo pri svojih nasprotnikih, marveč tudi pri onih, ki so pravili, da so nam prijazni.

Navadno je tako, da sme stranka, ki se izseli iz hiše, pospraviti svoje stvari, lepo vlijudno prositi sosede, da ji vrnejo, kar jim je bila posodila, in da sme potem nemoteno to ropotijo odpeljati v novo stanovanje. Pri nas je bilo drugače. Tu so vtaknili takoj tretji svoj nos vmes in so rekli, da tale in tale omara, tale in tale skodelica ni naša, marveč da moramo to in ono pustiti zaočalim strankam, da morejo pokriti svoje dolgove. In mi smo pokimali, pa je bilo. Tako je šlo marsikaj pod zlo.

Ena stvar pa nas danes nekoliko zanima. Tu bi imeli radi jasnosti, ki je pa od nobene strani ne dobimo. Kaj je z našim prosvetnim blagom, ki je nakopičeno v Avstriji in zlasti na Dunaju? Mi imamo univerzo, a pre malo imamo v tem trenutku učil, mi imamo razne nove naprave, manjka pa nam marsikaj, da bi moglo uspevati. Mi smo stoletja in stoletja nosili, kar je bilo vrednega v naših deželah, na Dunaj in tam so se kopičili zakladi, vsled nevednosti znešeni tja, poklonjeni »v večjo slavo cesarske hiše in domovine«, zbrani po ukazu na naših tleh ali

Prvi slovenski vojvoda na Koroškem.

Marko Handžič — rojen 25. aprila 1683 v Velikovcu, umrl 5. septembra 1766 kot sloveč zgodovinar na Dunaju — dokazuje, da je zgodovinsko znani vojvoda Ingo sprejel pri krstu ime Domicijan. Poleg Handžiča je še več drugih zgodovinarjev tega mnenja, da sta Ingo in Domicijan ena oseba. Bolandisti pa pravijo, da je bil blaženi Domicijan Ingov naslednik. Toliko je gotovo, da je vladal ob času Karla Velikega in da je bil po rodu Korošec.

Ker so pa bili Korošci takrat skoraj vsi Slovenci in so le svoje rojake volili za kneze, zato sklepa po pravici naš zgodovinar Benkovič, da je bil blaženi Domicijan Slovenec, čeprav to Nemci taje.

Bolandisti sodijo, kakor že pred njimi par zgodovinarjev, da je bil morda Domicijan prvi koroški vojvoda, umeščen na oni slovesni način, ki se je potem ohranil do petnajstega stoletja, do vojvode Ernesta Železnega.

Umeščenje se je vršilo na Gosposvetskem polju. Na zahodni

vodi, tvoja obleka, ki jo nosi, in hiša tvoja bo prosta vseh davkov,« se glasi odgovor.

Tu udari kmet kneza lahko na lice, ga opomni, naj bo pravičen sodnik, umakne se mu s knežjega kamena in odpelje vola in kobilu.

Na njegovo mesto sede knez, mahne z mečem na vse štiri strani sveta in obljubi, da bo ljudstvo pravično sodil. Potem izpije še iz kmečkega klobuka požirek vođe v znamenje treznosti in skromne zadovoljnosti. Nato odide z vsem spremstvom čez polje v gosposvetsko cerkev k slovesni maši. Po maši odloži kmečko obleko, se obleče po knežje in sede z velikaši k sijajnemu obedu.

Popoldne pa je šel na polje, kjer stoji še zdaj iz nagrobnih plošč sestavljeni »vojvodski prestol«. Na njem je sprejemal poklone gospode in ljudstva, delil milosti, potrjeval stare pravice, poslušal prošnje in pritožbe in razsojal prepire. Med vso slovesnostjo sta pa smela dva kmeta, koder se jima je ljubilo, travo kositi, žeti in celo puštošiti in požigati, v znamenje, kaj bi ljudje počeli, ko bi ne imeli vladarja, ki brani pravice svojih podložnikov.

Če je Domicijan le krščansko ime vojvoda Inga, tedaj velja o njem lepa pripovedka, ki jo je zapisal Eneja Silvij Piccolomini (Piccolomini), poznejši papež Pij II., kako se je Ingu posrečilo pridobiti paganske plemiče za krščansko vero.

Napravil je velik obed in povabil nanj zastopnike kmečkega in plemenitega stanu. Kmete je sprejel prav v svojo bližino na odlična mesta in jim dal postreči v zlatih in srebrnih posodah; plemiče je pa pustil zunaj v veži pri navadni mizi in ukazal postaviti pred nje jedi v lončenih skledah. Vsi užaljeni so vprašali vojvoda, zakaj kmete tako odkljuje, nje pa pred kmeti ponizuje.

Modri krščanski knez jim odgovori: »Ti preprosti ljudje izpod slamatih streh so bolj čisti kakor vi, ki prebivate po gradovih in palačah. Sprejeli so namreč Kristusov evangelij, dali se očistiti s krstno vodo, zato se njihove duše kar svetijo lepote. Vi, paganski veljaki, pa sluzite grdim malikom; zato so va-

še duše črne in umazane. Razvrstil sem torej svoje goste po kakovosti njih duš.«

To je trdovratne paganske vieteze tako ganilo, da so kar trumoma prešli sveti krst.

Da je blaženi Domicijan resnično veliko storil za pokristjanitev koroških Slovencev, priča še zdaj njegov nagrobni napis v nekdanji benediktinski cerkvi v Millstattu na Koroškem:

»Tu počiva blaženi vojvoda Domicijan, prvi ustanovitelj te cerkve, ki je spreobrnil ta narod od paganstva h krščanstvu.«

Ime »Millstatt« prihaja odtod, ker je baje bilo na tem kraju tisoč malikovskih kipov, po latinsko: mille statue. Domicijan jih je dal porušiti in sezidati cerkev na čast vsem svetnikom tam, kjer so prej častili toliko malikov.

Tako pripoveduje dr. Janez Zorč, profesor cerkvene zgodovine in cerkvenega prava v Ljubljani, v 2. zvezku svoje knjige, ki jo je pravkar izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu.

pa tudi iz dobrih razlogov prodani, komu? — zopet nam samim.

Tako so se na Dunaju kopičile zbirke, ki so bile last vseh narodov v državi in popolnoma logično je bilo, da so ob razpisu Avstrije prišli ti narodi ter zahtevali vsak svoj delež. Naravno bi bilo, da bi bil dobil vsak narod, kolikor bi bilo odpadlo na njega po številu prebivalstva, pred vsem pa ono, kar je v najhujši zvezi z njegovim ljudstvom in njegovim ozemljem. Toda mi smo bili skromni. Mi nismo zahtevali polne mere, marveč smo se zadovoljili v principu z onim, kar se tiče našega naroda in naših krajev, od ostalega pa le to in toliko, kakor nam je potrebno za nemoteni in neopretni prosvetni razvoj. Iz bogatih zbirk smo reklamirali le neznatne del, naravnost beračijo proti temu, kar bi še ostalo.

Navedli smo vsega skupaj 73 zavodov, muzejev, institutov, odborov, komisij, od katerih ima vsak zavod cele palače polne od vseh strani zneženega materiala in smo pričakovali od onega zavoda, ki ima največ naših stvari, samo 72 omaric. Do danes nismo prejeli še ničesar. Niti ne vemo, ali bodo blagovolili na Dunaju sploh kaj odgovoriti na naše ponižne prošnje. Obstojajo sicer komisije, a te ne delujejo, ker nimajo zamisla, da bi delale, če pa ni volje, da bi se izpolnilo, kar one ukrepejo. Morda mislijo gospodje, ki so postavili te komisije, da bo stvar polagoma zaspala. Ali pa čakajo, da bodo plemeniti Italijani odnesli zadnjega Carpaccijske, Schiavone, Skvarčino, Robbo iz dvornega umetnostnega muzeja in iz akademije umetnosti, potem pa bomo smeli v prazne dvorane in nam bodo pokazali: da, številka toliko in toliko Janšova slika, odnesena v Italijo, Causig odšla v Gorico itd. Italijani so že pobasali, kar so mogli, odnesli so stvari, od katerih so imeli res nekaj pravice, in take, ki jim po nobenem zakonu niso šle. Zdaj pa pridemo menda mi na vrsto, če nima pred nami pravice, da stavi svoje zahteve, še kak Hotentot.

Da bo javnost vsaj kolikor toliko informirana, kaj smo zahtevali, navedem glavne naše zahteve do najvažnejših celotnoavstrijskih institucij po seznamu, in podatkih muzejskega ravnatelja dr. Mantuanija in vseučiliških profesorov dr. Prijatlja, dr. Kidriča in dr. Hinterlechnerja. Zahtevali pa smo: Iz dvorne knjižnice poleg primerne izbire tiskanih del, zadevajajočih naše dežele še zbirko rokopisov in sicer 76 rokopisov, obravnavajočih razne kulturne zadeve Kranjske, med temi 68 rokopisov specijalno samo o Kranjski, glede Stajerske 171 rokopisov, med njimi 98 samostojnih, glede Koroške 77 rokopisov, med njimi 49 samostojnih. Naštevaje tudi najvažnejših vsebin (bi bilo preobširno). Zahtevali smo vrh tega izročila Gallusovih maš in izvirne Trubarjevih »Treh duhovskih pejsmic«. Iz dvornega umetnostnega muzeja smo zahtevali v poglavitem, kar je bilo odneseno iz naših krajev, novce, kovane na naših tleh, majolike in druge umetno-obrtno predmete, orožje in iz arheološke zbirke nekaj nagrobnikov, tako nagrobnik Tita Barbija iz Ljubljane iz IV. veka, nagrobnik Quatiana iz Travnika v Bosni, žaro Avrelija Viktorina iz Siska, milnjak iz Mitrovice (353. p. Kr.) in iz Ivenice pri Celju iz II. veka. Iz prazgodovinske zbirke prirgodovinskega muzeja smo zahtevali 72 omar izkopanin in najdenin iz Terezijine jame pri Devinu, staroslovanske grobove, izkopanine iz Berama v Istri, iz Rožeka na Koroškem, iz Sv. Lucije pri Tolminu, iz Wieseja pri Lipnici, iz Smarjetu, iz Smihelja pri Postojni, Idrije ob Bači, iz Slov. Bistrice, iz ljubljanskega Barja, z Vač, z Rovišča pri Krškem, iz Podzemlja pri Ormožu, iz Mokronoga, rimske grobove in druge iz Primorja, gorenske izkopanine od Hallstattske do rimske dobe, izkopanine iz Otočca na Hrvaškem in iz Glasinaca v Bosni. Ej, bere se to naštevaje precej suhoparno, a to je blago, tekmo stoletij odneseno z naših tal, tu je kamenito orodje, ki ga zaman iščemo v naših domačih zbirkah, in vendar je iztrgano našim tlom. Nič nimamo proti temu, da ostane to ali ono na Dunaju, a ne več, kakor je neizogibno potrebno za študije. In zakaj bi ostali v Akademiji umetnosti Koprčan Carpaccijske, Gorčan Causig, Breznican Janšove, Celovčan Linder, Košan pl. Pichler, Sebeničan Schiavone in Tržičan Pitschmann, za katere se vrh vsega še noben Dunajčan ne zmeni in ki imajo pomen samo za kulturno zgodovino naših krajev. Tu je tudi vse polno ročnih risb čez 70 risarjev, ki prihajajo za naše kraje v poštev. In tako gre naprej po akademiji znanosti, po muzejih, galerijah, komisijah, zavodih, knjižnicah, ne ad infinitum, marveč skromno, ker ne zahtevamo več, kakor nam gre in kakor nam je obljubljeno.

Kakor čujem, se bo v najkrajšem času odločalo o usodi vojaškega geografičnega instituta na Dunaju. Znano nam je vsem, da so karte tega instituta kar se tehnične izvedbe tiče, kljub mnogim pomanjkljivostim še vedno najboljše. To velja pred vsem za one karte, ki jih je institut od prvih priprav do končnega tiska sam izdelal. Pred vojno so komandirali v ta institut z vseh strani monarhijske vojaške strokovnjake, risarje, litografe, bakroreze, tiskarje, geometre, sploh delavce in uradnike, ki so mogli priti v poštev pri delu tega instituta. Človeški material, ki je pomagal graditi ta institut, je pripadal torej vsem delom monarhijske vojaštvo je vzdrževala vsa monarhijska, vsak posameznik je plačeval z davkom tudi delavce in material v geografičnem institutu. Lahko je vzel

tega dosegel geografični institut tako stopnjo popolnosti. Po prevratu pa se je takoj pokazalo, kako je bil zavod odvisen od vseh narodov v monarhiji. Začel je propadati in danes stoji v Avstriji pred vprašanjem, kaj naj stori z njim. Sedaj upravlja zavod državna komisija, v par dneh pa se bo odločilo, kaj se naj zgodi. In že se čujejo glasovi, ki zahtevajo nacionalizacijo instituta, kar pomeni isto, kakor da nas oropajo vseh pravic do tega instituta, ki smo ga pomagali tudi mi graditi. Naša zahteva mora biti odločna in neizpovedljiva. Mi ne zahtevamo mnogo, zahtevamo pa ono, kar je brez dvoma naše, to so litografske plošče za vse karte našega ozemlja. To moramo zahtevati ne samo iz gospodarskega stališča, marveč posebno tudi iz vojaških in finančnih ozirov. Zakaj naj bi bili še nadalje navezani glede svojega kartografičnega materiala na tuje podjet-

je, kakaj naj za tisk teh kart še nadalje plačujemo tujcem, ko pa je delo že izvršeno in je resnično tudi vse to delo naše. Naša zahteva se mora torej glasi: Likvidacija vsega materiala za karte, za stroje in drugo pa kvota!

Kolikor mi je znano, smo bili enkrat že tako daleč, da so se nam priznale, oziroma ponujale gotove arhivalije, a zadeva je zaspala, zakaj, to mi ni znano. Če je bil vzrok ta, da se je hotel ustvariti nekak preudic, da bi potem ne mogli zastopati drugih naših zahtev, je bilo prav, če smo odklonili to ponudbo. Bojim se pa, da so imeli tu vmes svoje prste naši dični sosedci Italijani, ker so hoteli najprej pozebi oni, potem pa bi se usmili ubogega germanskega zaveznika. Tako najdemo po mojem prepričanju tudi tu našega soseda na naši poti. Toda sedaj je sit, morda ememo sedaj mi k napol prazni počeni skledi. E. V.

Politične vesti.

— Dr. Korošček, program. Dr. Korošček je že prišel s svojim agitatornim delom. Na sestanku SLS v Mariboru je imel prvi svoj programni govor, v katerem je naglašal pred vsem enakopravnost vseh treh plemen našega naroda, zahteval enake davke, pa tudi enakost v šolah, uradništvu, dobrotlini in dobrotvornih institucijah in — čujmo — paritetno veroizpovedanje. Kmetijska stranka naj bi se zavzemala tudi za druge stanove in razrede in delala na njih zblizanje. Njegova stranka je za edinstvenost države, odklanja vsak trilateralizem, odklanja federalizem in sploh vsak separatizem, ki bi oslabil moč in ugled države, zahteva pa upravo celoto z avtonomijo v pokrajinski vladi, ki bi bila odgovorna direktno ustavotvorni skupščini. Kaj naj bo delokrog te pokrajinske vlade, dr. Korošček ni povedal, marveč se je izrazil samo v splošnih frazah, da naj bo pokrajinska vlada samostojna v vseh stvareh, ki se morejo hitreje, boljše in točnejše upravljati doma. Dr. Korošček je nadalje izpovedal, da je on za svojo osebo monarhist in da je prepričan, da naš narod še ni zrel za republiko, odprto pa pušča možnost, da narod drugače odloči. Odvisno je to od ljudstva, ki bo volilo poslance v konstituantu, da ta odloča o bodoči ustavi. Minister dr. Korošček se je nadalje zavzemal za enotno ureditev razmerja med cerkvijo in državo, ker je to razmerje sedaj v vsakem delu naše države drugačno. Pa ne samo v tem smislu bo morala pasti odločitev, marveč tudi v vprašanju, ali se bo izvedla ločitev cerkve od države, da duhovnik ne bo več vsemogočen v šoli in ne več nedotakljiv v cerkvi, ali se mu bo omejila pravica svobodno in z vsemi sredstvi v lece napadati neljube mu stranke in ljudi in kritizirati državne napade. Njegovo stališče je seveda, da mora država se povečati vpliv in ugled duhovstva med ljudstvom in da mora celo štiti zakonite predpise različnih veroizpovedanj. Kako si to predstavlja, ni povedal, toda lepa slika bi bila, če bi orožniki bili primorani, kadar se župniku zljubi, prignati celo občno skupaj z nasajenimi bajonetami k ofrom, k maši in k spovedi, kar je pač razumeti pod predpis. Njegova stranka pa je kljub temu proti militarizmu, dasiravno priznava, da za enkrat še ni mogoče prijeti z razorožitvijo. Končno se je moral seveda obregati ob ljubljanskega župana, ker bi sicer ne bil dostojno pričel volilne borbe.

— Priprave za volitve. Delo državnega odbora za pripravo in izvedbo volitev za konstituantu se bliža koncu. Kakor se čuje, bo v naši kraljevini okoli 6000 glasovalnih krajev.

— Pogajanjem z Jugoslavijo se vementno upira Rastignac v »Tribunici«. Italijanska vlada bi bila morala počakati, da se bo videlo, kaj nameravajo razne »entente« med slovenskimi in balkanskimi državami. Pogajanja z dr. Trumbićem bi morala biti samo formalna ceremonija po dogovorjeni in sprejeti rešitvi v njenih raznih delih. Ali je ta rešitev dogovorjena in sprejeta? Ni verjetno. Velika je popustljivost italijanskega ministra, ali je skoro gotovo, da se bo sestanek zaključil brez rešitve, ker je italijanskemu in jugoslovanskemu programu usojeno, da se ne sestane nikoli. Rastignac se razburja, dalje pa sodi, da bi bila Italija takoj po premirju morala uporabiti proti Slovincem in Hrvatom silo, pa bi bilo rešeno jadransko vprašanje. — Italijanski politiki izgubljajo glavo, tako raztegujejo in obdelujejo jadransko vprašanje, da postajajo že smešni. Rastignacova ošabnost bo vzela žalosten konec. Drugega ne rečem.

— Italijani o družbi sv. Cirila in Metoda. Bakar, 1. oktobra. »Vedetta« prinaša pod naslovom: »Pasiva družbe sv. Cirila in Metoda« sledečo vest: Javljaja se, da je zaključila »slovenska sekcija« (!) družbe sv. Cirila in Metoda, ki vzdržuje slovenske šole v okupiranem ozemlju, svojo letošnjo bilanco z deficitom 1.700.000 K. Tej vesti dodaja italijanski list sledeči komentar: Slovenci so s šolsko družbo sv. Cirila in Metoda v Avstriji na jugu in severu svojih mej širili svojo propagando, Italija pa ne sme pripustiti, da bi nacionalistično in šovinistično društvo nadaljevalo svoje propagandno delo na škodo Italije. Italija bo dala Jugoslovencem osnovne pravice v šolah, a v italijanskem duhu, ker italijanski narod ne more pristati na pravo samoodlobo v Wilsonovem smislu. Slovensko preb-

valstvo zasedenega ozemlja se mora privesti v naročje nove matere Italije. Potrebno je, da se uničijo v te svrhe vsa mesta, iz katerih se širi ta propaganda in da postanejo na ta način ljudske šole, vzdrževane z inozemskim kapitalom, nepotrebne.

— Laške skrbni zaradi našega volilnega reda. Pri senatni seji dne 30. m. je senator Melodia stavil na ministra za zunanje posle vprašanje, ali je točno poročilo listov, da vsebuje besedilo o volilnem redu v jugoslovensko ustavno skupščino, katere je priobčil uradni list beograjske vlade in podpisala ministrstva ter prestolonaslednik regent, člen, po katerem tvori Istra in Reka z okoli 1 volilni okraj, a Ljubljana, Gorica z Goriško drugi volilni okraj ter je razdeljena Dalmacija v dva volilna okraja, od katerih tvori prvi okraj Kotor in Split, drugega Šibenik in Zadar. »Idea Nazionale« poudarja, da je bil volilni zakon podpisan po regentu in jugoslovenskih ministrstvih v trenutku, ko se govori o vzpostavitvi neposrednih pogajanj med Italijo in Jugoslavijo glede jadranskega vprašanja. »Giornale d'Italia« trdi, da ta zakon odkriva ultra-imperialistične namene Jugoslavije, ki merijo celo na Goriško in ki odrekajo avtoriteto celo mirovni konferenci.

— Rešitev albanskega vprašanja. Pariz, 1. oktobra. Na nedavno noto, ki jo je poslala Italija francoski in angleški vladi in ki se nanaša na rešitev albanskega vprašanja, kakor se zdi, še ni došel odgovor, vsaj ne od francoske strani. Znano je, da je Italija zahtevala za Albanijo meje, ki so bile določene v Londonu za balkanske vojne. Vladi Francije in Anglije, katerima je istotako znano mnenje beograjske in atenske vlade, želita, da se vprašanje albanske meje reši na prijateljski način med Italijo, Jugoslavijo in Grško, ker bi se s tem izognile kakršnokoli soluciji, ki bi napravila nezadovoljno eno ali drugo, ali pa celo vse tri strani. — d.

— Zunanje ministra Sforzo ostro napada »Idea Nazionale«. Pravi, da gre Sforzo prav lahko k pogajanjem. Kot mrzel curek bi ga bilo moralo zadeti poročilo beograjske vlade, ki je izvenlo v klic: nič s Snežnikom, nič z Reko, nič z Dalmacijo! Pred Balkanci je vršel Sforzo v blato državni ugled, ker je on stavljal prvi predlog za pogajanja, namesto da bi bil počakal, da pridejo oni s takim predlogom. Prav nikakega zaupanja nima v ministra, ki popušča, list veruje mogočno le v zgodovinsko nujnost italijanske pravice in v moč, »ki od Reke do Dinarskih planin brani svete meje domovine«. — No, za te »svete meje« se hočemo pošteno zmeriti. Popustiti bo treba še precej več, kakor morda misli popustiti Sforzo. Italijanske večne zahteve po tujem svetu, dan na dan premlevane po časopisu, so že skrajno zoprne in puste.

— Niti za sporazum z Jugoslavijo. »Associated Press« v Novem Yorku prinaša pogovor z bivšim italijanskim ministrskim predsednikom Nittijem, ki je rekel o jadransko problemu to-le: Vedno sem želel direktni sporazum z Jugoslavijo. Evropska vojna je bila velik dvoboj med germanskimi in slovenskimi rasami. Italija je radi ideala pravičnosti prešla iz zveze z germanskimi rasami k slovenskim, ali more torej Italija sedaj pripravljati nove spopade s slovenskimi rasami? Za dobro smatram samo ono rešitev, ki temelji na sporazumu, vsak drug položaj bi služil za vzrok vojni.

— Proces proti nekaterim bivšim avstro-ogrskim oficirjem se je pričel v Bukarešti. Obtoženo so sponovanja zarote proti državi in vohunstvu.

— Dr. Renner o razmerju Avstrije do male antante. V razgovoru z urednikom lista »Neues Wiener Tagblatt« je izjavil državni tajnik dr. Renner na njegovo vprašanje, kako si predstavlja razmerje Avstrije do male antante: »Avstrija ne more kot premagana država kršiti meja, katere sta ji postavila mirovna pogodba in pa zveza narodov. Vseled tega ne more pristopiti k mali antanti, tudi ako bi hotela, a se tudi ne more priključiti protizvezi. Ta nevtralnost je tudi v interesu Avstrije same. Mnenje z različnih strani, da bo Avstrija sodelovala kot javen ali tih družabnik male antante, je vseskozi neupravičeno. Na vprašanje, ali more Avstrija vzdržati ustanovitve male trozveze, je izjavil dr. Renner: »Ako je glavna naloga male trozveze, izvrševati mirovne pogodbe, tedaj ta zveza Avstrije ne ugrozi. V kolikor tedaj stremi mala trozveza po tem, olajšati Srednji in Jugovzhodni Evropi vzpostavitev gospodarskega življenja, lo bo Avstrija drage volje pozdravljala.« — d.

— Francoska okupacija renske obali je stala do konca marca t. l. 1.800.000 frankov. Nemčija je na naslov teh stroškov naknadila

402.813.550 frankov. Tako je sporočilo v zbornici francoske finančne ministrstva.

— Vojaški komplot v Sofiji. Iz Sofije poročajo: Pred nekaj dnevi so prišli na sled tajni zaroti, kateri so stali na čelu častniki sofijske posade. Zarotniki so imeli namen, da aretirajo vse sedanje ministre in poslance ter sestavijo koalicijsko vlado, v kateri bi bile zastopane vse meščanske stranke, ki sedaj niso na krmilu. Izdelan je bil načrt, da bi sofijsko vojaštvo obkloplilo poslopje Narodnega sobranja in tako dobilo v roke vse sedanje ministre in poslance. Vlada je dala aretirati mnogo oficirjev in politikov, ki so bili v zvezi z zaroto.

Ameriški prijatelj Italijanom. Italijani si iščejo zaslonbo za svoje krivične zahteve zlasti tudi v Ameriki. Kadar le morejo, pa privlečejo na dan izjave ali pogovore kakega ameriškega politika ali finančnika, ki bi imel dokazati, da prodira v Ameriki spoznanje, da vse, kar hoče Italija doseči, je docela pravično in da Wilsonova odpora proti Italijanom kmalu ne bo več. Sedaj je v italijanskih listih na vrsti ameriški senator Harding, ki baže kar gori za opravičene italijanske želje, javno se izreka v toplih besedah za nje in pravi, da on ne bo nikdar glasoval za ratifikacijo mirovne pogodbe, ki bi odrekla Italijanom pravico do drugega jadranskega brega. Italijanski listi z radostjo beležijo Hardingove besede in sidiijo, da bo republikanska skupina, ki jej načeluje Lodge in Sherman in kateri pripada tudi Harding, prav gotovo zmagala pri letošnjih volitvah, tako da bo Amerika končno stala na strani Italije in bo zlomljen glavni odpor proti italijanskim jadranskim zahtevam. Italijani radi pretvarjajo in pačijo izjave in pogovore z veljavniimi politiki, pa si jih priredijo tako, kakor njim ugaja in in kakor jih radi slišijo. Včasih pa italijanski poročevalci nadlegujejo kakega političnega ali finančnega veljaka toliko časa, da jim končno izpregovori par prijaznih besed, iz katerih potem skujejo velika poročila o naklonjenosti dotičnega in stranke, kateri pripada, napram Italiji. Takile »prijatelji« razsodni naši javnosti nič ne im-

ponirajo in Italiji ne bodo nič pomagali. Italijanske zahteve so krivične in zadevajo nas Jugoslovane. Z Jugoslovani se ima sporazumeti Italija in dokler tega ne bo storila, bo trpela ob Adriji, pa vedno huje, bo njeno trpljenje in prav nobenega zdravlila jej ne bodo prinesli ne angleški, ne francoski in ne ameriški prijatelji, pa če jih nabere še toliko! To naj imajo pred očmi Italijani.

— Boljševiške spletke v Londonu. Delegata boljševiške vlade Krasin in Kamenjev sta izzvala v Londonu velik škandal. Gospodarska pogajanja z angleško vlado sta zlorabljala ruska boljševiška delegata za zahrbtno intrigo proti Lloyd Georgesu ter sta vzelo vsej pazljivosti angleške vlade znala dobiti stike s skrajnim levim socialističnim krilom. Posredovalce med ruskimi in angleškimi socialisti je bil Kamenjev, ki se piše v resnici Rosenfeld, ter se je baže pripeljal med vojno na Rusko z istim nemškimi vlakom kakor Ljening. Boljševiška poslanika sta se porajala z angleško vlado glede izvoza iz otornih vozov, obleke in drugega industrijskega blaga, po strani pa sta skušala pridobiti angleške socialiste za najostrejši boj proti parlamentu in vladi. Ravnatelj socialističnega »Daily Herald« je objavil baš v trenutku, ko so se vršila pogajanja ruskih dveh poslankov z angleško vlado, da so mu ruski boljševiki ponudili 75.000 liver šterlingov za boljševiško agitacijo med ekstremno manjšino angleške delavske stranke. Rusoma torej ni bilo toliko za gospodarske uspehe kakor za podpiranje anarhističnih elementov med angleškim delavcem. Angleška vlada je takoj izročila ruski delegatoma potne liste ter ju pozvala, naj takoj odpotujeta s pristavkom, da se ne smeta več vrniti. Lloyd George pa se je izjavil v pogovoru z odličnim zunanjim poslanikom: »Ali so to lažnjivi, ti boljševiki!« Propagatorji boljševizma sploh ne morejo delovati tam, kjer so združeni vsi sloji reda na obrambo državne avtoritete proti neustavnim naslalom in kjer so vsi sloji prepričani, da je še danes resnično, kar je dejal že Napoleon: »Pri revolucijah sta dve vrste ljudi: ena dela, druga pa se okorišča.«

Telefonska in brzojavna poročila.

POGAJANJA Z ITALIJO.

— d London, 1. oktobra. Iz Rima poroča dopisnik lista »Morning Post«, da je »Popolo Romano« prinesel vest, da se bosta sestala ministra dr. Trumbić in grof Sforza in da bodo v Beogradu določili dan sestanka.

— d Beograd, 1. oktobra. »Politika« javlja, da se bodo predhodna pogajanja med Italijo in našo državo končala še ta teden.

ITALIJANSKE LAŽI.

— d Beograd, 1. oktobra. Po brzojavki iz Berna od 23. pr. m. prinaša »Gazzetta di Venezia« vest, glasom katere je regent prestolonaslednik Aleksander imel povodom svojega poseta v Sarajevu govor, v katerem je prepričeval narod, da je volna med Italijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev nezlojbna. Vest je v tej obliki popolnoma izmišljena in namenoma vržena v javnost.

ITALIJA NI POVABILA JUGOSLAVIJE NA POGAJANJA.

Rim, 30. septembra. V tukašnjih političnih krogih se demantira vest beograjskih listov, da je Italija pozvala jugoslovensko vlado k nadaljevanju pogajanj za rešitev jadranskega vprašanja. V istih krogih zatrjujejo, da Italija tega ne bo nikdar storila napram vladi, ki odreka Italiji pravico do Istre, Reke, Dalmacije in otokov. Potrjuje se pa, da pričakuje italijanska vlada prilateljski poziv iz Beograda.

LAŠKI SOCIJALISTI.

— d Milan, 30. septembra. (Stefani.) Na zborovanju vodstva socialistične stranke je poudarjal državni tajnik Genarri potrebo, da se stranka izčisti. Seratti je izjavil, da je Moskva o političnem položaju v Italiji zelo slabo poučena. Tudi drugi go-

vorniki so se izjavili za čiščenje v stranki. Genarri je predlagal dnevni red, v katerem se odobrava Serattijevo poročilo na moskovskem kongresu o razmerah v italijanski socialistični stranki. V debati, ki je sledila nato glede pogojev, katere je stavila Moskva, je Darragona odločno zagovarjal načela splošne delavske zveze. Seratti je izjavil, da je čiščenje stranke potrebno, ne da bi se pri tem morala prevreči podloga. Baratonu smatra nevarno za stranko in za širjenje socialistične misli v javnem mnenju, ako bi se priključili moskovskim željam. Debata se bo jutri nadaljevala.

— d Moskva, 1. oktobra. (Brezlično.) Po zanesljivih poročilih je francoska mornarica v Srednjemzemskem morju dobila povelje, naj bo pripravljena, da odpluje v Črno morje. Sodiijo, da bo sodelovala pri ofenzivi proti Odesi in Ukrajini.

TUDI PRIZNANJE!
Občinski svet na Reki je priznal vlado začasne kvaternerske regence.

ROMUNSKA IN RUSIJA.

— d Moskva, 1. oktobra. Ljudski po-verjenik Čičerin je brzojavno pozval romunsko vlado, naj bi se med obema državama uvedla neposredna pogajanja.

— d Moskva, 1. oktobra. (Brezlično.) Pri Slonimu se vrše srditi boji. Pri Pinski se razvijajo za nas ugodni boji in je upati, da mesto kmalu zavzamemo. Pri Novgorodu Vilnijskem smo zasedli Čerodnico. Boji vzhodno od Proskurova. Na Krimu srditi boji.

Z RUSKIH BOJIŠČ.

— d Pariz, 1. oktobra. Poročajo iz Varšave, da nadaljuje poljska vojska zasledovanje sovražnika v območju Grodna in sicer v smeri proti Pinski.

Novinski pregled.

— »Epohe« pravi v svojem uvodniku »Mobilizacija«: Mi smo rekli, da je vojna, katero smo dobili od slavne falange onih, ki so izginili, treba znova osvojiti. Mislite na 28. november! Pripravljajte se na ta dan! Storitve vse, da bo tak, kakor si ga žele dobri in ne tak, kakor si ga žele hudobni ljudje. Ta dan se bo vršil veliki boj, da se osvobodi ono, kar smo podedovali, to je jedinstvo, katerega pa še nimamo. Vršila se bo velika bitka med onimi, ki hočejo osramotiti slavo naših junakov, in onimi, ki so dobri, pa pogostoma niso dovolj hrabri za to, ker verujejo v zmago pravde in pameti. Ne, nikar ne verujte, da bo pravda zmagala brez borbe in da bo zlo premagano brez težav. Bila se bo bitka za jedinstvo, ta sen vsega našega naroda, pa naj nikdo ne misli, da se bo sigurno izbojevala tudi brez njegove udeležbe! Naj se ne vara nikdo, da ga ne zadene odgovornost, ako bi bila zbog njegovega skrivanja borba izgubljena. Kdor ne ve, kako se imenuje to, ako vojak ne porabi danega mu orožja, mu povemo mi, da je to dezertacija. Naša omladina more storiti mnogo in more nam prednjačiti. Ko se je trebalo boriti, je bila omladina vedno v prvih vrstah. Ali se more misliti, da ne bi hotela dati svoje ljubezni, svoje besede, misli in časti za ono, za kar je dajala svojo kri? Ne in ne!

— »Narodni Listy« so priobčili članek dr. Kramarja o Deschanelu in Millerandu. Deschanel je bil sicer tekom vojne med onimi, ki so hoteli ohraniti Avstrijo, pa ni bil sam te mladi, marveč tudi v Angliji in ne samo v Franciji so bili takega mnenja najvažnejši, odločujoči politični voditelji. Sodelili so, da Nemčija ne bo nevarna samo takrat, ako ne bo imela močne zaveznice, za katero se je smatrala Avstrija; to treba torej s separatnim mirovom odtrgati od Nemčije in jo s federativno ureditvijo obvarovati pred novo zvezo z Nemčijo. Ko je bil Czernin obdolžil Clemenceaua laži, je prišlo kot posledica na dan vse, kar se je delalo za knlisami, to po eni strani, po drugi pa je moral terorizirani cesar Karel napraviti z Nemčijo dolgoletno vojno pogodbo. Zavezniki so pa tudi uvideli po dotičnih izjavah, da narodi v Avstriji nečesto ostati, obdržati Avstrijo proti volji narodov bi bilo pa vendar težko za zaveznike, ki so vodili vojno za osvoboditev narodov. Prezidenti Deschanel se temu ni upiral, toliko manj, ker je bil star, odkrit prijatelj češkega naroda. Na njegovo mesto je stopil Millerand, prvi v zgodovini francoske republike, o katerem se ve, da se ne uda francoski politični tradiciji o potrebi brezbarvne predsednika in se ne da polatičati v sedemletno pasivnost. On hoče skupno, energično

delo vseh, ki nad vse strankarske interese ljubijo Francijo, ki mora biti v svoji notranjosti močna, da bi hodila svojo pot. Millerand razume delati samostojno in se je popolnoma emancipiral od konferenčne politike. Francija in Amerika sta uvideli, da ni večjega greha nego računati samo z današnjim dnem in da je največja politična kratkovidnost, pozabljati, da boljševiki tuje gospodstvo v Rusiji ne bo trajalo večno in da bo Rusija zopet Rusija. Moško in dalekovidno delovanje Millerandovo nam daje upanje, da bo imela prihodnja evropska politika zadosti moči in ravnotežja, da ne bo potreba bati se nemških stremeljenj po revanši. Želimo Millerandovi politiki, da bi vedla k cilju, da bi v koncert evropskih velesil zopet kmalu vstopila Rusija, čuteča slovansko in spriznajena s Francijo. Ko bo v Evropi postavljen ravnotežje, bo do dolgo dobo zagotovljen mir in mi se bomo radovali, ko bo mogoče roko v roki s Francijo in ostalimi zavezniki, katerim se toliko zahvaljujemo za svoje osvobodjenje, v miru delovati za velike ideale svobode in sreče vseh narodov.

— Neue Freie Presse — prinaša spomine barona Griesingerja, ki je bil nemški poslanik v Beogradu v kritičnih dneh meseca julija 1914. Strastna razburjenost, ki se je polastila vseh delov Evrope, ko je prišel v javnost avstro-ogrski ultimatum Srbiji, je postavila v svetlo luč namah ogromna nasprotstva med velesilami. Elementarno je prodrla na dan nezadovoljnost in zavist, nakopljena zlasti proti narasli Nemčiji. Avstro-ogrski korak se je izvršil s tako malo državniško previdnostjo in brezobzirno nasilnostjo, da si ni mogel sploh pridobiti nikakih simpatij v svetu. Ni čuda, da se je posrečilo s lahkoto predstaviti ultimatum kot brutalen čin nadvsemogočnega velesile proti šibkemu sosedu. Avstro-ogrsko - srbski konflikt je bil samo še zunanji povod, lokalizacija konflikta je bila nemogoča. Mojim tovarišem, zbiranim pri meni, se je vsem zdelo, da se je Srbija v svojem odgovoru znatno približala avstro-ogrski in da je rok, ki si ga določil avstro-ogrski poslanik za proučevanje odgovora, razmeroma kratek. Vsi smo bili mnenja, da bi bili mi rabili za to več časa in že takrat se nismo mogli ubraniti vtisa, da je bil že splošno inštruiran tako, da kratkoročno zavrne odgovor, ako Srbija brez ugovora ne pogluti ultimata. Poznejša objavljenja so potrdila, da je bilo naše pojmovanje pravo.

— Agramer Tagblatt — razpravlja o zblizanju balkanskih držav, ki dobiva vidno obliko, ker se nasprotstva odstranjujejo. Podpiranje zblizavanja se vrši v Londonu, kar treba posebej omeniti. Angleški politiki bi v sedanjem trenutku balkanska zveza ne bila neljuba. Francija stoji v ospredju evropskih zadev in hoče doseči v srednji Evropi neomejeno vodstvo in veljavo. Iz Madžarske hoče dunavski blok gospodarsko in politično orientirati v Pariz in je morala naravno zadeti v Anglijo, ki je v bližnjem orientu istotako zainteresirana. Jednotransko orientiranje Balkan, kakor si ga žele Francozje z Dunava, Italijani pa z Adrije, bi bil stalni vir konfliktov, ki bi vsako velesilo, razpolagajočo s tem ozemljem, katero ima geografsko tako ugodno lego in predstavlja skupno tudi velesilo, utegnil zapeljati k eksperimentom, ogrožajočim druge velesile. Združitev balkanskih držav daje jamstvo, da obdrži podunavsko ozemlje svoje lastno odločevalno sposobnost in da ne bo domena tuje volje. Združitev je ne le potreba za prizadete države, ampak tudi pogoj za stabilne razmere v Evropi sploh.

— L'Illustration — nadaljuje Tardieuve članke o delovanju mirovne konferencie, in sicer to pot o formulaciji vojnih odškodnin. Z nemške strani se trdi, da je mirovna konferenca kar naložila Nemčiji obveznosti, ne da bi proučila, ali more plačati Nemčija reparacije ali ne. Tardieu dokazuje, da je mirovna konferenca vedno proučevala stanje nemških financ, trije odstotki so delovali, in tretji odstotek, ki je imel dogmati nemško plačilno sposobnost, je imel 32 sej. Po analizi nemških razmer in evalvaciji bodoče nemške produktivnosti je prišla vsa komisija do prepričanja, da bo mogla Nemčija povsem poravnati dolžna reparacija plačila ali ne naenkrat. Za plačilni način je sprejela podkomisija zlate marke, ki si jih ima Nemčija preskrbeti s potrebnim izvozom, tudi nemško imetje v tujini bi se moralo porabiti v to svrhu. Ko je šlo za določitev svote, so se Angličani in Američani bali postaviti previsoko svoto, da bi ne prišlo v Nemčijo do notranje revolucije in bi jej bila tako vzeta možnost, podpisati mir. Clemenceau je soglašal s tem, da se ne sme Nemčiji naložiti več nego najnujnejše, ali tudi ne manj, kakor je škoda napravila. Plačilno sposobnost njeno pa treba iskati v bodočnosti. Nemčija je iskala revizijo in finančno konferenco v Zenevi se je že imela baviti z njo, ali končno so se Anglija, Francija, Italija in Belgija povrnila na stališče versailleške pogodbe.

— Politika — piše v članku »Evropa in boljševiki«, da se more boljševizem, označen za nevarno kronično bolezen človeštva, najejgujnejše ozdraviti, ako se Rusiji, ki je bila dolgo časa zatvorena, na široko odpre vrata, da se more razvedriti v svobodnem in neposrednem stiku z zapadno Evropo. To je bila osnovna ideja angleških državnikov, ko so pred štirimi meseci predložili svoje namene zaveznikom, da zaključijo mir in obnove odnose s Rusijo. Poljskega vprašanja še ni re-

lo. Nenadna in hitra zmaga boljševiških armad nad poljsko vojsko, zmagovalni pohod rešet črt do Varšave je iztaknil poljsko vprašanje na prvo mesto. Bilo je jasno, da se preko porazene Poljske ne more priti do veljavnega mira z boljševiki, zato je Lloyd George takoj izpremenil svoje zahteve, postavljene moskovski vladi. Svetoval je boljševikom, naj sklenejo s Poljaki mir. Francija je stala na strani, meneč, da je obnovenje odnosa s boljševiki Rusijo jako riskiran poizkus. Pariz in London sta si končno prišla v konflikt, ki ga pa niso rešili diplomatije, nego vojska. Poljaki

so pregnali sovražnika. Pred Varšavo se nista bili samo dve vojski, ampak tudi dve ideji: Poljska armada, ki je premagala Tugačevskega, je premagala tudi Lloyd Georgea in da je Millerand danes predsednik francoske republike, se ima mnogo zahvaliti svojemu ravnanju v poljskem vprašanju. Posledica je, da si Francija obdrži pravo roko, brez nje pa na vzhodu ni mogoča nikakršna resnejša kombinacija. Ako bi bila Poljska poražena, bi bili boljševiki dorasli v neogled. Tako pa, ker bo tudi Poljska umerjena v svojih zahtevah, bi samo zla volja mogla preprečiti zaključenje miru in Rigi.

Nemcem.

V zadnjem času se vedno bolj pogosto čujejo pritožbe od nemških sodelavcev, češ da jim kratimo njihove državljanske in nacionalne pravice. Kot najzgovornejši dokaz nemške pritožbe naj bo fakt, da se v Celju letos ni otvoril I. razred nemške ljudske šole. Dasi se je prijavilo za razred samo pet otrok, smo vendar mi krivi, ker da pritiskamo tako na ljudi, da si ne upajo priznati svoje narodnosti. Iz tega pa slede dalje nove pritožbe in drugi nemški listi nosijo to dalje in širijo se umetno vesti po vsem svetu, kako tlačimo svoje nemške sodelavce. Kar pa je najbolj sumljivo je to, da se vse te pritožbe pojavljajo sedaj, ravno pred koroškim plebiscitom.

Mi smo sicer že od nekdaj znali, da obstoje med našimi Nemci in onimi tam preko zelo ozke vezi. Konec koncev se tudi ne mislimo prav nič razburjati radi tega. Ravnotako pa se tudi ne smemo žali drugonacionalni sodelavci čuditi, če sodimo njihovo govorjenje in dejanje po dejanjih njihovih odrešenih bratov tam preko. Ker nima 5 otrok svojega razreda, se razburja. Smešno. Še pred dvema leti se niso prav nič razburjali, da na Koroškem 100.000 naših ni imelo niti ene šole. Radi 5 otrok kriče po svetu. A da v Ziljski dolini, ki je pod upravičeno upravo njihovih avstrijskih bratov ni za stotine slovenskih otrok niti enega

razreda, o tem molčijo. Gospoda, kako naj sprejmemo Vaše pritožbe!

Dosežite, da dobe Ziljani svoje pravice, povejte onim na Koroškem, kako se tam med našimi godi, ali govorite pravično. Ne zamolčite, da celo vsi oni, ki so še ne tako dolgo dirigirali iz Kranjske hranilnice ves boj proti nam, sede dalje mirno med nami in uživajo vse pravice. Bodite odkriti, arčni in recite, da tudi vsi oni, ki so včasih izlivali vso gnojnico na nas in ki to pri vsaki priliki še sedaj delajo, da tudi ti nimajo vzroka oditi v Nemško Avstrijo.

Vse po resnici povejte svojim bratom na Koroškem, da izpoznaajo vsaj objektivni med njim laž »Heimatsdienst«.

Končno, ako ste državljani ne samo na jeziku, temveč tudi v srcu, vendar morate znati, da je država zainteresirana na izidu plebiscita. Kaj pa ste vi v tem oziru že storili? Da, kričite v svet, kako vas preganjamo, ravno pred plebiscitom. Smatramo to za izdajstvo, dasi nečemo podvzeti radi tega ničesar, ker smo premočni in prepovedni, da bi rabili ali hoteli vaše pomoči.

Ali kot pošteni vam pa odkrito in odločno rečemo: Kakor vaši z Ziljani, tako mi z vami! In če se to še ne dela, bodite uverjeni, da se to že skoraj zgodi.

Koroščem! Pri plebiscitu dobite dve glasovnici: belo in zeleno. Bela je za Jugoslavijo, zelena pa za Avstrijo. Na volišču raztrgajte zeleno glasovnico, pustite pa celo belo glasovnico. Obe, celo belo glasovnico in raztrgano zeleno vtaknite zopet v kuverto in izročite zaprto kuverto volilni komisiji.

Pismo iz Prage.

Tusarjev koalicijski kabinet je odstopil ter je bil nadomestjen z uradniškim kabinetom, kateremu je bil postavljen na čelo šef moravske politične dežele uprave Černy, ki je obenem tudi minister za notranje urade. Izmed prejšnjih ministrov so ostali v kabinetu samo minister za zunanje zadeve dr. Beneš, kot upravitelj finančnega ministrstva dr. Engliš in trgovinski minister dr. Hotowetz.

Program nove vlade je podan v lastno-ročnem pismu predsednika republike ministrskemu predsedniku, v katerem ga navaja na pismo odstopilnega ministrskega predsednika in na program odstopilne vlade. Nadalje pravi v pismu: »Vaša vlada naj bo vlada dela v pravem pomenu besede. To ne pomeni niti najmanj odstopa od smeri odstopilne vlade. Vaša vlada je nasledstvena vlada. Pričakujemo pa, da se kot celota, kakor tudi posamezni člani ne bodo nikakor dali zadržati od težkega administrativnega dela.«

Naloga te prehodne uradniške vlade je torej to, da vodi vlado tako, da državnih interesov ne bodo trpeli škode in da bo s svojim vplivom utrčila administracijo in spravila v njo red. To pa je mogoče samo, če ji bo uspešno daljšo življenje, a za sedaj je mogoče reči samo, da bo ostala na vladi najbrže samo do konca tega leta, ali konkretnije rečeno, preko socialnodemokratskega shoda, odloženega na konec novembra. Sele takrat se bo rešilo vprašanje udeležbe socialnih demokratov pri vladi. Ali jo nadomesti zopet koalicijska vlada, o kateri sestavi se da danes težko kaj povedati, je še negotovo. Gotovo je, da imata obe socialistični skupini mnogo upanja, da prideta zopet na površje.

Cenil sedanje vlade so bili zelo dobro in previdno izbrani, so to vsekakor politično nekompromitirane osebe, tako da je od vlade pričakovati mnogo uspeha. Takega strokovnega dela, ki ne rešuje vprašanj s političnega vidika in tudi ne z vidika ministrskih interesov, je pri nas zelo treba, in ravno zato je uradniški kabinet popolnoma na mestu. Razpad čehoslovanske socialne demokratske stranke je popoln in ni pričakovati, da bi prišlo do združenja, ker si stojita levi in desnica preostro nasproti. Leviča se je polastila »Prava Lidu« in celavice zalozbe. »Pravo Lidu« je torej sedaj komunistično. Izmed nastavljenecv tiskarne, v upravnishvu in uredishvu, se je izvolil svet, ki je takoj ob svojem nastopu uvedel notranjo cenzuro lista ter imenoval za cenzorja pisatelja Ivana Olbracht (Kamil Zeman), ki se je nedavno vrnil iz Rusije. Izdajatelj »Prava Lidu« poslanec Nemec in šefredaktor Stivin, kateri je edini izstopil iz uredishva, sta protestirala proti temu ter izjavila, da preneseta »Pravo Lidu« v Beaportovo tiskarno. Tako sta izšla v soboto dva izdava »Prava Lidu«, in sicer »Pravo Lidu« iz Hybemske ul. z naslovom »Staro Pravo Lidu« kot organ levice. Okrajno sodišče v Pragi pa je na tožbo Nemca in Stivina prepovedalo ta naslov, v sled česar se je naslov lista izpremenil 20. septembra v »Pravo Pravo«.

Seja Narodnega predstavništva. — d Beograd, 30. septembra. Predsednik dr. Vukčević otvoril sejo ob 16. Pred prehodom na dnevni red se prečitajo prošnje in pritožbe. Predlog poslanca dr. Tri-najstiča in drug. za ustanovitev permanentnega medstrankarskega odbora za zunanje zadeve se odstopi odboru za oceno predlogov poslancev. Nadaljuje se debata o interpelaciji poslanca Bukšega o dogodkih na Hrvaškem.

Posl. Knežević (socialist) povzame besedo in pravi: Pa naseljenim su-

V nedeljo je imela socialnodemokratska leviča posvetovanje glede ponudbe izvršilnemu odboru socialnodemokratske stranke za povrnitev tiskarne in uredishva »Prava Lidu« in glede ureditve medsebojnega razmer pod pogojem, da se prizna prostihod komunistov, ki se bo vršil 25. do 28. septembra, torej v dneh, ki so bili najprej določeni za shod celokupne stranke, kot shod te enotne stranke in da se na kandidatsko listo ne bodo vzeli predstavniki bivše desnice. Te ponudbe so bile kratkomočno odklonjene.

V podobnem smislu se je izrekel zbor zaupnikov delavstva Velike Prage na svojem shodu 20. sept., kjer se je z vsjo odločnostjo odklanjal razdirajoče delo komunistov v socialni demokraciji, kjer se je obsojala odtujitev »Prava Lidu« in se je odklonilo priznanje protishoda. Obenem je ta shod pozival izvrševal. odbor in zastopništvo stranke, da naj zopet obnovi staro disciplino socialnodemokratske stranke. Na shodu je govoril tudi bivši ministr. predsed. Tusar in bivši ministr. Johannis, kateri je bil izvoljen za tajnika stranke. Zastopništvo socialnodem. stranke je bilo sklicano na 25. t. m., da bi se razgovorilo o poslednjih dogodkih v tej stranki. Poskušeni kompromis s komunisti se ni posrečil in predlog za shod 25. t. m. je bil odklonjen s 46 glasovi proti 15 glasovom. Določilo pa se je, da naj se vrši strankin zbor, določen prvotno na Božič, že 27. do 29. novembra. Shoda se ne morejo udeležiti komunisti, in delegat more biti samo oni, ki se pismeno zaveže, da ni za tretjo internacionalno. Za edini organ stranke sta se pripoznala »Pravo Lidu« in njegov »Večernik«. Zastopništvo stranke je nadalje konstatiralo, da je boj stranke namenjen proti njenim razdiralcem komunistom, ki so napovedali socialni demokraciji vojno, vsled česar komunistov ni več mogoče trpeti v tej stranki.

Ta boj pa ni omejen samo na Prago, marveč se širi tudi med zunanje organizacije in je leviča že tudi poskusila polastiti se zunanje tiska, kakor n. pr. v čeških Budjejevacih.

Razdor v socialnodemokratski stranki bo imel tudi politično pravne posledice. Tako zanima v prvi vrsti vprašanje, kaj se zgodi s skupnim imetjem. S prostim odvzetjem imetja kakor se je zgodilo s strani komunistov, so najmanj zadovoljni pripadniki desnice same, ker se je na ta način pokazalo, kako nezanesljive so komunistične teorije v praksi. Vaznejše pa so politične posledice, ker se po razpadu skupnega kluba vsiljuje vprašanje, kdo bo nadomestil odpadale ali izločene člane, če stranke ne bo. Vsi namestniki bi morali najprej izjaviti, k kateri stranki pripadajo in šele potem bi bilo mogoče, da bi stopili na izpraznjena mesta, ali pa bi se morale izvršiti nove volitve, da bi si vsaka nova stranka zagotovila svojo državo.

J. K. S.

na poslanca Korača ter konservativni in reakcionarni stranki Narodnega in Jugoslovenskega kluba. Zakaj se to ne dogaja v Vojvodini in v Srbiji? Srbski kmet je dal oblastem živino in ni mrmral. Pobuna na Hrvaškem ni nastala zaradi metod vladne uprave, nego ker politične stranke in ljudje na Hrvaškem hočejo potencirati slabe državne instinkte, da si zopet zagotovijo zaupanje kmeta, ki so ga izgubili s svojim delovanjem in omamljevanjem, govorci mu, da se žigosanje vrši zaraditaga, ker v Srbiji ni živine. Tega niso govorili tuji agenti, ampak ljudje naših političnih strank. Nisem pristal rekviziciji niti žigosanja živine. Sem socialni demokrat in stojim na tem stališču. Zaradi tega ne odobravam postopanja oblasti. Po mojem mnenju ima interpelacija, o kateri razpravljamo, tendenco, da hoče ena stranka, ki je vladala toliko časa, po vsej narodni revoluciji in po reokupaciji Srbije, sedaj odvaliti od sebe vso odgovornost, ki jo ima zaradi tega, ker je toliko časa imela vso oblast v svojih rokah. To odgovornost hoče prepasti drugim strankam, da si zagotovijo boljše perspektive za bodoče volitve. Nadejam se, da interpel. ne bo uspešno, preslepiti nevedne sloje. Interpelacija pravi, da se je žigosanje izvedlo po starem srbskem zakonu, ki danes tudi za Srbijo ni primeren in je neuporaben.

Jaz tako postopanje obojam, ker se zdi, da je to zavratna namera, da se vzgodi na Hrvaškem in Slovenskem v prepretem ljudstvu mržnja proti vladi in da se ta mržnja pretvori v mržnjo proti Srbiji in proti vsemu, kar pride iz Beograda, in da se tako oskuduje narodno ujedinjenje in ves naš narod. Hrvaški kmet je dajal Avstro - Ogrski ogromne žrtve, on ni dajal Avstriji samo svoje živine in svojega imetja, nego je pošiljal tudi svoje sinove na italijanski in rusko bojišče ter proti Srbiji, a ni mrmral proti temu, ni se protivil, kakor se protivi danes. (Razburjenje med enim delom poslancev.) Kmet še vedno mrmra proti »srbskemu balkanizmu«. Pri tem pozabljamo na to, da vzrok naše slabe kulture ne tiči v naši duševni zaostalosti. Vzrok tiči v tem, ker smo se morali skozi stoletja vojevati, da varujemo materialno kulturo zapadnih Evropejcev. Vojevali smo se zato, da smo jim pomagali, da so se z našo pomočjo osvobodili svojih narodnih tlačiteljev, da imajo danes ono narodno svobodo, ki jo uživajo. Tako postopanje je nelojalno. Balkanizem se nam očita. Jaz kar najenergičnejše obojam tako postopanje, še posebej take interpelacije, in zato predlagam takole motiviran prehod na dnevni red: »Sprejme se izjava vlade, da se vse osebe, ki so zakrivile dogodke na Hrvaškem, izroče sodišču, Narodno predstavništvo pa oboja tendenco interpelacije, ki označuje te dogodke kot posledico uporabe zastarelih srbskih zakonov in metod, ker take tendence polkusaajo razpihati plemenski antagonizem.« — Ako se ta tako motivirani prehod na dnevni red ne sprejme, bi to pomenilo, da stoji vse Narodno predstavništvo na stališču, da so vse neprilike v naši kraljevini zakrivile srbske pravne metode in tedaj je potrebno, da Narodno predstavništvo zavrabi tako natolečevanje predvojnne Srbije in da ta polkuso ostro obsodi. (Odobrovanje.)

Poslanec Živojin Zlatič (republikanec): V kolikor sem se mogel osebno informirati, sem prepričan, da si tudi Hrvatje in Slovenci ravnotako kakor Srbi žele ujedinitja. Treba pa je, da smo iskreni in odkriti. Slovenci in Hrvati se hoče srbske premoči. Po mojem mnenju je treba ta dva naroda poučiti. Tako bi se dala vsa nesoglasja poravnati. Edinstva ne bomo izvedli s silo, ampak samo s slogom in ljubeznijo. (Burno odobrovanje in ploskanje)

Poslanec Milivoj Bašić: Po mojem mnenju bo imelo to žalostno, dva dni trajajoče razpravljanje usodepolne posledice. Dve leti smo prebili v permanentnih krizah vlade in parlamenta. Tudi ta današnja interpelacija lahko povzroči državno krizo. Tukaj govorimo o edinstvu naroda; kadar gremo med narod, sledimo svojem instinktu. Mi razpravljamo, v resnici pa stvar še bolj zapletamo. Zato svetujem, da se pomirimo in da delamo za slogom in izobrazbo vsega ljudstva. Naši neprijatelji se gotovo vsele, če se pripravimo. Tako postopanje je gotovo nevredno naše lepe Jugoslavije in vseh onih, ki trohne po bojiščih. Prosim vas, odpustite drug drugemu napake, ker jih imamo vsi. Delujmo na to, da se narod povzdigne, ujedini in pobrati in delovali bomo v korist vsega našega plemena. (Burno odobrovanje in ploskanje.)

Posl. Wilder: Mislim, da so vsi poslanci, ki so razpravljali o interpelaciji poslanca Bukšega, pozabili, da se nahajamo v štadiju ustvarjanja nove države. Kateri narod pa se je zedinil brez zmešnjav in trepetov, brez meščanskih vojen in brez krvi? Francozi so svoje ujedinjenje plačali s potoki krvi. Italijani so imeli nešteto meščanskih bojev Istotako je bilo v Nemčiji. Štiriletna vojna med severom in jugom je bilo treba, da se je ustvarila velika Severna Amerika. Ali ni izvanredno važno dejstvo, da se naša plemena nikoli niso bojevala med seboj, Končano je naše ujedinjenje, izvedeno je z voljo vsega našega naroda. Dokaz temu je nedvomno zadnji sprejem regenta v Zagrebu. Ta sprejem ni bil službeni sprejem, ampak silajna manifestacija za narodno edinstvo. Proti temu edinstvu pa delujejo sovražne sile, proti edinstvu, za katero smo se stoletja bojevali. Ali vendar je tudi na Francoskem tako; analogno nasprotovanju pri nas, nasprotujejo tam celokupnosti pripadniki stare dinastije. Še dandanes imamo na Angleškem stranko za Stuartovce. Zato ne moremo reči, da je oslabljena ideja narodnega edinstva, če se tudi pri nas nahajajo protivne sile. Konstatiram, da se je ideja narodnega edinstva še ojačila v narodu. Naš problem ni krivda naše države, kakor je rekel moj predgovornik, nego je samo notranji problem. Ta problem pa je izredno težak, je unifikacija notranje predrine naših vprašanj in naših politikov, ki

so se združile v okrilju naše države. Gosпода, ne pozabimo, da smo neprestano živeli v provizoriju. Mari ni provizorij tudi Narodno predstavništvo? Dve leti smo delali za volitve in za ustvarjanje parlamentarne podlage za našo demokratsko državo. Člani Narodnega kluba pa so porabili to interpelacijo, da so mogli razviti program svoje politike, kar jim je tudi uspelo. Iz vsake njihove besede in iz njihove kritike odmeva nezadovoljstvo in mržnja proti vsemu onemu, kar je že dodelano in kar obstoji (Razburjenje med poslanci Narodnega kluba.) Smatrami Radića za reprezentanta hrvaške duše in hrvaškega naroda, je profanacija vsega hrvaštva in največje natolečevanje hrvaštva. Treba je povedati narodu, da so sedaj dani vsi pogoji za naš svobodni ustavni razvoj. Ni prav, da oni kritizira napake, ki sedi na vladi in postopa dvojestransko: v eni roki lama oblast, na drugi strani pa dela pri škrokih masah ljudstva za demagogijo, da tako pride do mandata. Ta dvojestranost se bo ljuto maščevala. Ali za Vas (obrnjen proti poslancem Narodnega kluba) slede nova jamstva, ki bodo odpravila zadnje ostanke stare habsburške monarhije in habsburške politike. (Burno odobrovanje in ploskanje.) — Predsednik dr. Vukčević odredi kratko pavzo ob 19. Po pavzi da predsednik besedo poslancu Grigsonu. Ta polemizira s člani Narodnega kluba. Svetozar Rittig ga prekine z besedami: »Vi ste bili avstrijski državni pravdniki! Posl. Grigson odgovori Rittigu: »Da bil sem. Pa sem bil tudi v ječi v istem času, ko ste bili v Sviciji! Nato nadaljuje: Naša dolžnost je, da gremo med narod in da poučimo kmeta, da je ta država naša in nje gova. Ako je prej imel dolžnost, da daje državi, kar je bilo potrebno, je sedaj zanj to še večja dolžnost. Država je tu, narodno edinstvo je tu, in Vam (proti poslancem Narodnega kluba) ni treba, da ga razbijete (Odobrovanje pri članih Demokratske zadnice.) Posl. Grigsono nadaljuje: Če je zlo, potem je pač zlo. Ali, gosпода, če je zlo v tej hiši, zlo v državi, je to moja hiša in jaz moram odpraviti to zlo. (Odobrovanje in ploskanje.) Mi imamo moč in voljo, da zgradimo državo. Ko odhaja zunanji minister v inozemstvo, mu moramo v slovo izjaviti, da smo vsi brez razlike složni v obrambi naše države, da smo vsi ena duša in eno srce. (Navdušeno odobrovanje in ploskanje vseh poslancev.)

Posl. Stojan Protič (radikalec): Naj precej v začetku izrazim svoje veselje, ker je kraljeva vlada prišla takoj interpellantom nasproti in da je stavila interpelacijo na dnevni red. Ironija usode je pač, da ravno oni, ki so hoteli poslati parlament domov, interpellirajo v tem parlamentu. (Ploskanje.) Jaz ne bom branil srbskih zakonov, ali moram izjaviti, da sem trdno prepričan, da srbski zakoni niso krivi teh dogodkov. So tudi drugi zastareli zakoni. Opozarjam Vas samo na Bachov »Prügelpatent«. Sicer pa o tem nimamo na razpolago jasnih dejstev, tudi g. Bukšeg ni dobro informiran, pa tudi od strani vlade ne vemo ničesar. Jaz za svojo osebo menim, da tiči vzrok teh dogodkov in napačnem pojmovanju pravnega čuta in zakonitosti. Drugi vzrok so pogrešeni ukrepi, ki so jih uporabljale naše oblasti, in ki so izzvali in še bolj ojačili nerazpoloženje, ki je obstajalo že poprej. Ti ukrepi so bili taki, da so morali izzvati nezadovoljnost in da je prišlo do spopadov. V nekem socialističnem listu sem čital, da je prvi uvedel batine polkovnik Teslić, ki pa ni bil Srb. Čuli ste, kako je predgovornik govoril o demagogstvu. Pa isti govornik, ki je govoril o demagogiji, je pri občinskih volitvah glasoval za komuniste, tedaj, ko so ti govorili, da vstopijo v občinsko upravo, da se poslužijo buržujske ustanove in da izvajajo pripraven teren za soviete. (Razburjenje med enim delom poslancev.) To je govoril posl. Wilder in njegovi štirje tovariši. Potem nadaljuje posl. Protič: Ti ljudje so bili toženi, in na 30. avgusta je bila določena sodna razprava. Med tem časom pa je podban dr. Milan Roč zahteval od deželne vlade v Zagrebu, da državni pravdnik odstopi od tožbe. (Burno odobrovanje.) — Posl. Wilder zahteva besedo za osebna pojasnila z ozirom na besede Stojana Protiča. — Predsednik dr. Vukčević zaključijo sejo ob 20. in odredi naslednjo sejo za jutri ob 16. z naslednjim dnevnim redom: nadaljevanje razpravljanja o interpelaciji posl. Viljema Bukšega o dogodkih na Hrvaškem.

Iz naše kraljevine.

— Regent pride na Hrvaško. »Riječ« poroča iz Beograda, da bo regent tekem tega meseca posetil Hrvaško in odšel na lov v Srem in Bosno.

— Proslava osvoboditve Skoplja. Dne 30. m. m. je bila vseobito proslavljena dveletna ponovne osvoboditve Skoplja. V mesto je bilo okrašeno z zastavami, v cerkvah pa so se vršile svečane službe božje.

— Javni nameščenci. Zveza javnih nameščenecv sklicuje za nedeljo v Zagrebu javno skupščino, na katero so povabljeni tudi zastopniki političnih strank. Na skupščini bodo razpravljali o položaju javnih nameščenecv.

Neodrešena domovina.

— Selitveni vlak iz Trsta odide v ponedeljek, dne 4. oktobra 1920. Za vsak vagon treba prevoznega lista, na katerem je navesti postajo v Jugoslaviji, kamor se odpotuje.

— Za tiskovni sklad »Edinosti« v Trstu je nabralih prvih 10.000 list. To je prvi temeljni kamen za tiskovni sklad. Slovensko ljudstvo v Pirmorju živo potrebuje lista »Edinosti«, zato se rado odziva oklicu, da treba listu pomagati v sedanjih tako težkih časih ob Adriji.

— V Dutovljah na Krasi priredi tamkajšnje društvo »Vesnik« dne 10. oktobra

veliko veselico z bogatim pevskim sporedom, deklaracijo in veseloligro »V Ljubljano jo dajmo!«

— Na Vipavskem je letos vino izredno dobro. Pravijo, da že kakih 15 let ni bilo tako dobre kaplje na Vipavskem. Glavni izvozni trg za Vipavce pa je še vedno zaprt.

— Pri delegatu Jugoslavije v Trstu je vsak dan velikanski naval radi vizuma za potovanje v Jugoslavijo. Pa ne iščejo vizuma samo Jugoslaveni, ampak ljudje druge narodnosti v še večji meri. To pa kaže, kako potrebuje Trst in njegovo zaledje stikov z jugoslovenskimi pokrajinami, potreba stikov se narašča, italijanska vlada pa išče vedno le spore z Jugoslovenci.

Ob enajsti uri na Koroškem.

Interilirana plebiscitna komisija v Celovcu si domišljuje, da opravi svoje posle kje na Francoskem ali Angleskem, kjer je vsak zadnji pristanski delavec bolj izobražen, da o človekoljubnosti ni govora, kakor pa v koroški glasovalni coni prvi nemški ali nemški doktor, duhovnik ali kak druga taka kapaciteta. Nemec je nasilnež, nemur pa je njegov podrepan, ki živi samo zato, da sme uganjati razna razbojništva v družbi z nemškimi nasilneži in ki je že davno prodal in zatajil svoj materin jezik. Čulukafri, Hotentoti in drugi afriški narodi, katere ni nikdar evropska kultura oblikovala, so se borili za svoj rod in materin jezik z orožjem v roki in v ljubeznijo v srcu ter s tem dokazali, da stoji na veliko večji stopnji kulture, kakor pa nemurji. Vsega tega pa se interilirana plebiscitna komisija v Celovcu ne zaveda in ustvarja ukrepe, kakor da bi se nahajala doma in v s kulturo prožeti državi. Nemci in nemurji pa, zavestno se tega, da jih gospodje člani te komisije še do danes niso spoznali, uganjajo orgije pred nosom te komisije popolnoma na svoj način brez obzira na odredbe in predpise plebiscitne komisije. Vrše se že cele bitke z družaljo, ki do zob oborožena pridri na avtomobilih iz cone B v cono A. Take bitke so se vršile zopet v noči od 29. na 30. septembra v St. Jakobskem okraju, kjer je bil vjet en kompletno oborožen folksverovec. Veliko vas je ta družal po noči obkolila in jo zapustila se le, ko so Slovenci dobili pomoč. Puškino regljanje je bilo par ur tako močno, kakor pri kaki soški bitki. Ta ali oni bi vprašali: Za božjo voljo, zakaj pa je plebiscitna komisija na Koroškem, saj je vendar po predpisih mirovne pogodbe dolžna, da skrbi za mir in red? Temu v tolažbo naj bo povedano, da se je v Pliherku dejansko udeležil pretepa na strani nemurjev celo tamkajšnji predsednik interilirane delegacije, italijanski podpolkovnik, ki je prav pridno udrihal po Slovincih in kričal: »Abasso la Jugoslavia!«

Ob enajsti uri na Koroškem povnavljamo, zastražite demarkacijsko črto z našo žandarmerijo tako močno, da bo onemogočen prehod v oboroženih

ni, namesto potrebnega sporazuma!

— Na socialističnem delnem kongresu, ki se je vršil te dni v Trstu, je drugi Tuntar kritiziral pisanje »Lavorator« ob priliki požiga »Narodnega doma«, obžaljujoč, da ni šel nastopiti bolj pogumno. Ob zadnji stavki se tudi ni dovolj naglašalo internacionalno stališče. Seveda ne, ker Italijan je Italijan, pa naj bo nacionalist ali pa socialist. Ob takih prilikah, kakor sta navedena, italijanski socialisti vedno pokažejo svojo nacionalno barvo in skrijejo rdeči internacionalni prapor.

— Kuga na Reki. Na Reki sta se pojavila od 24. do 25. septembra še dva primera kuge. Dosedaj je bilo skupno šest primerov, med njimi eden smrten.

masah in brez osebne izkaznice, ki so bile vendar za to izdane. Če se to ne bo storilo, potem je brezpomembna st. germainska mirovna pogodba, interilirana plebiscitna komisija in nje ukazi in odredbe. Vse odredbe so zamanj toliko časa, kolikor časa more vsaka nemška baraba do zob oborožena čez črto. Mi ne teroriziramo in ne silimo nobenega, da glasuje za Jugoslavijo. Razumemo vzdrževanje reda in pokornost odredbam plebiscitne komisije, a žaliti se ne pustimo od nikogar, pa naj bo tudi član komisije. Da se pa znamo braniti pred nasiljem, smo dokazali na pristojnem način, gorje pa, ko bomo začeli tudi mi brezobzirno izbijati klin s klinom.

Enajsta ura pred plebiscitom bide na Koroškem. Še je čas, da se ukrene vse potrebno, da ne pride do prelivanja dragocene človeške krvi. Bratje onstran Karavank, bodite pripravljeni, da nam priskočite na pomoč, če pride iz cone B plačana in po elementih iz Nemčije organizirana banda v cono A, kjer nimajo kaj iskati. Zanašajmo se na lastno moč, ker plebiscitna komisija v Celovcu nima toliko moči, da bi ustražovala nemško in nemško družal, ki bi s svojo prisotnostjo hotela vplivati na glasovanje, češ, še smo mi gospodarji situacije. Naše ljudstvo pa se naj ne straši grozljivih pisem, v katerih grozijo Nemci našim ljudem, da jim bodo požgali hiše in jih pretepili, ker je za ta slučaj preskrbljeno, da bo požigalec takoj prejel zasluženo kazen. Še en dober teden in potem bo za vedno konec nemških groženj. Z belo glasovalnico bomo pogнали to svojat tja, kamor želi. Za njimi prav gotovo ne bo nihče jokal, a najmanj pa mi koroški Slovenci, ki bomo vedno hvalili Boga, da smo se te družali požigalec in morilec enkrat za vselej rešili. Ne držite zadnji teden križem rok, ker nemške zverine so pobesnele, videv in vedo, da je njih gospodarstvu nad nami odklenalo, pa bodo gotovo tu in tam poskusili še katerega ugrizniti, a posebno pa bodite pripravljeni, da sprejmete tolpe, ki bodo prihajale iz cone B, tako kakor se spodobi, da jim bo še dolgo po glavi brenčal spomin na koroškega Slovence pest. Zavedajte se, da je zmaga naša!

Rožan.

Glasovi s Koroškega.

Zelen je strup za Srbe.

Tako se glasi najnovejši letak izmed stotero vrst enakih letakov z manj ali več podlo vsebino. Ni izraza, ki bi pravilno označil nemško podivjanost in pobesnelost, s katero napadajo naše brate Srbe. A Srbija je vendar del antante, vsaj tedaj je bila, ko je za antanto krvavala. Danes pa zastopniki te antante v Celovcu in na plebiscitnem ozemlju s mirnim očesom gledajo, kako podivjana nemška in nemška sodrga riga najbolj smrdljivo gnojnico proti Srbom, kralju in državi. Zdi se nam, kakor da so ti gospodje člani interilirane komisije komaj sedaj prišli na svet in so bili takoj poslani na koroško plebiscitno ozemlje; saj o nemških zverinah sploh nimajo pojma. Drugače si dejstva, da nemška družal na Koroškem dela popolnoma po svoji volji, ne ozirajoč se na nikogar, tolažiti ne moremo. Nemec se pokori le tedaj, če ga tako trdno primeš za vrat, da mu sapa zastane. To naj si gospodje člani interilirane komisije zapomnijo in naj se po tem ravna. Obenem naj branijo tudi dobro ime zaveznega srbskega naroda in vladarske hiše! Toliko kulantnosti bi še mogli pričakovati od teh gospodov.

Ze groze!

Grozilna pisma, ki jih pošiljajo Nemci in nemurji Slovincem, so sedaj na dnevnem redu. S poštnim orožjem Nemci sploh še nikdar niso operirali. Njim je bestialna zahrbtnost že priložna lastnost. Vedo, da je odklenalo za vedno njihovu gospodarstvu nad ubogim slovenskim kmetom na Koroškem, a ga hočejo še zadnje dneve držati v strahu s svojo »kulturo«. Izmed brobroja enakih pisem, ki jih pišejo našim ljudem na Koroškem, naj navedem le en primer. Gosp. Pavel Sejer p. d. Kneberle iz Velenja vasi, okraj Borov-

lje, je dobil te dni tole anonimno pismo: Jaz sem že ponovno slišal, da daš ti večkrat čez Nemce take surovosti slišat. Jaz vem, da si ti »čuš« v Bistrici nahajal na Nemce. Gorje Tebi, če bo tu Nemška Avstrija; v enem letu ti bo biša štirikrat pogorela. Dobro pomni Nemce, ki se ne vlačijo za nos naokoli; Ti »elender šuft«, da veš, da boš še beač. Imaš lahko 50 »čušov« v hiši, bo ti vendar pogorelo. N. N. S tem priznava sam, da če bi zmagali, bi požgali vsem Slovincem hiše nad glavami, kar pa se tako gotovo ne bo zgodilo, kakor gotovo je amen v očesu. Tudi za njih pride dan plačila, o tem naj bodo popolnoma prepričani! Še par dni in konec bo nemških tolovajstev!

Vest ga je pekla.

V Borovljah si je te dni poskusil končati življenje eden najbolj uglednih nemških stebrov, Tschinkowitz (Sinkovec) s tem, da je posegel po zanki in si jo ovil okoli vratu. Bil je še o pravem času rešen bingljanja med zemljo in nebom. Zapekla ga je vest, ko je prišel do spoznanja, da opravi najgrše Judežvo delo, ker agitira za Nemce proti lastnemu rodu. Ne želimo nikomur, pa tudi ne gospodu Sinkovcu ne, da si radi tega, ker je živel v zmoti, konča življenje. Še je čas, da se spreobrnejo in pridejo da spoznanja, da jih je slovenska mati rodila in da so oni, katerim pravijo oni danes »čuš«, njih bratje! Kdor pa ne pride do tega spoznanja, naj le sledi Juda Iškarijotovu vzgledu! Komur tli v srcu le še trohica poštenja, mu gotovo vest ne bo dala vse življenje miru in še po njegovi smrti pokaže vsak pošten človek na njegovo grobo: »Vidiš, tu leži izdajalec, ki je za par nemških kron izdal svoj rod, očeta in mater!«

Rožan.

Zakaj hoče preprečiti Italija našo zmagano na Koroškem?

Iz Rima poročajo, da prinaša »Gazzetta di Venezia« 24. pr. m. razlago, radi kateri bi se Italija morala boriti proti temu, da bi dobila Jugoslavijo večino pri plebiscitu, ki se ima izvesti po st. germainski mirovni pogodbi v coni A na Koroškem. V članku pravi: Ako pripade ta co-

na Jugoslaviji, potem bi tekla železniška proga, ki spaja Italijo z Avstrijo, preko ozemlja tretje države — Jugoslavije, kar bi pomenjalo, da bi bil s tem ogrožen Trst. — Italijani pri tem seveda ne umevajo, da bi bil Trst v nasprotnem primeru ogrožen ne od Jugoslavije, pač pa od Nemcev.

Nemci izživajo nemire, da bi se odložil plebiscit.

— d Beograd, 1. oktobra. (Presbiero.) Povodom vesti iz Berlina in Rima v evropski javnosti o nepravilnostih, izvršenih od jugoslovenske strani v coni, v kateri se ima po st. germainski mirovni pogodbi izvesti plebiscit, smo pooblašeni izjaviti: General Maister se ne nahaja v plebiscitni coni. Tam se nahajajo sedaj na dopustu samo oni jugoslovenski uradniki, ki imajo pravico glasovanja pri plebiscitu, toda v plebiscitni coni so istotako tudi avstrijski uradniki, ki imajo v tej coni pravico glasovanja in ki svobodno agitirajo za Nemce. Vsa ta novinarska gonja je organizirana z Dunaja z namenom, da se odgodi ali vsaj

zavleče plebiscit. Ko so videli, da zahteva jugosloven. država nalenergične plebiscit in da je pričakovati za Nemce nepovoljnega uspeha pri plebiscitu, so začeli nemški agitatorji prihajati v množicah z raznih strani Avstrije in Nemčije v plebiscitno cono, kjer izživajo nemire v plebiscitni coni, in z organizirano gonjo v svetovnem tisku vplivati na plebiscitno komisijo in konference poslanih, da se plebiscit odloži ali vsaj zavleče. Najboljši dementi te novinarske gonje, organizirane na Dunaju, je sklep plebiscitne komisije, da se plebiscit vrši dne 10. oktobra t. l.

— *

Koroškemu slovenskemu ljudstvu!

Rotimo vas, ohranite mirno kri napram vsem nemškim provokacijam. Naj Nemci in nemurji izživajo, kakorkoli hočejo, ne dajte se zapeljati k izgredom in pretepom. Nemci imajo načrt, da bodo povsodi skušali izzvati krvave ekscese, ker hočejo stem doseči — odgoditev plebiscita.

Slovinci, stisnite zobe, ostanite mirni in odgovorite nemčurskim izzivačem raje z belo glasovalnico prihodnje nedelje!

Dnevne vesti.

V Ljubljani 2. oktobra 1920.

— Kaj je z ameriškim denarjem? Pred enim tednom smo priobčili iz Milwaukee v Ameriki pismo, v katerem se zatrjuje, da je ondodno društvo »Zjednjeni Slovenci« poslalo deželni vladi za Slovenijo za slovensko mladino 1000 dolarjev t. l. okrog 140.000 K. V pismu se zahteva odgovor, da-li je deželna vlada sprejela to denarno pošiljatev. Na to pismo doslej še ni bilo odgovora. Menimo, da bi se tekom enega tedna že dalo konstatirati, ako je ta denar prispel na svoje mesto ali ne. Čemu se ne pove, da tega denarja vlada ni sprejela? Ako pa je vlada dobila v roke ono denarno pošiljatev, zakaj se sprejeta svota ne izkaže in ne pošlje ameriškemu društvu potrdila o sprejemu? Stvar je zagotetna.

— Ljudsko štetje je pred meseci izvedlo v Ljubljani policijsko ravnanje. Od tega je poteklo že toliko časa, da se mora v glavnih potezah vendar že vedeti, koliko prebivalcev se je našlo v Ljubljani. Čemu skriva policija rezultat tega ljudskega štetja?

— Odkljudvanje. Evidenčni nadzornik v pokoji Jan Ružička v Ljubljani, vrhovni nadzornik katastra za Slovenijo Iv. Baše in katastrski ravnatelj Roger Basini v Ljubljani so odkljudvani z redom Sv. Save V. razreda.

— Imenovanje v politični službi. Za dvornega svetnika je imenovan vodja okraj. glavarstva v Borovljah dr. Josip Ferjančič, načelnik predsedstvene pisarne dr. Leon Star v Ljubljani je dobil naslov in značaj dvornega svetnika; za vladne svetnike so imenovani: dr. Ignacij Rutar, Miroslav Logar in dr. Fran Vodopivec. Vladni svetnik v pokoji Ivan Tekavčič je reaktiviran in imenovan za dvornega svetnika.

— »Večerni List« pod obtožbo. Pišejo nam: »Večerni List« je prinesel v prilog dr. Pegana, katerega branitelj je postal »Slovenec« vred, poročilo o razpravi v kazenski zadevi dr. Oblaka proti njegovi ženi. V tem poročilu se na rafiniran način žali gosp. dr. Oblaka s tem, da se polaga Pegankinu zagovorniku v usta besede, ki si jih sam ni upal izreči na razpravi. Stvar se tiče Brencetovega slučaja, v katerem se ne očita Peganu samo, da ga ni hotel zagovarjati, ampak da ga je na bestialen način izdal in očrnil proti vojaškemu avditorju Da bo imel Pegan priliko pokazati, kdo se bojuje na nizki ravni, dr. Oblak pa, kaj je vse. Pegan zakrivil v Brencetovem slučaju, je vložil dr. Oblak pred poroto tožbo proti »Večernemu Listu«, dr. Peganu in proti vsem, ki so v zvezi z dotično notico in so jo spravili v list. Slabo uslugo je napravil »Večerni List« dr. Peganu, ker je na ta način omogočil, da bodo prišli vsi strašni detalji Brencetovega slučaja pred najširšo javnost. Svet bo strel, da je mogoče, da se je našel moralno propal človek na svetu, ki je na tako internalen način izdal in očrnil nedolžno žrtev pred vojaškim avditorjem, — mož gotovo ne odide zasluženi kazni.

— Primoreci svojemu prvoboritelju. Na nedeljski dobrodelni prireditvi kluba »Soča« dne 3. tm. v Narodnem domu v Ljubljani, bodo primorski rodoljubi izročili svojemu ljubljensmu in zaslužnemu prvoboritelju dr. Gustavu Gregorinu umetno izdelano spominsko diplomu, kot znak hvaležnosti za neopisne žrtve, katere je doprinesel prvak tržaških Slovincem tekom skoraj 40letnega neumornega, neustrašnega, vseskozi idealnega delovanja za narod svoj in v našem lepem Primorju. Diploma se mu bo izročila s primernim nagovorom okoli 8. zvečer.

— Preiskave radi thotapstva na Koroškem — ustavljene. Kakor je finančna delegacija doznala iz avstencega vira, je ministrski svet sklenil, da se vse preiskave zaradi thotapstva v plebiscitnem ozemlju na Koroškem definitivno ustavi. Carinarice so že prejele ukaz v tem smislu.

— Ugovorev. Na vabilo češkoslovaške vlade so prirediteli meseca marca t. l. jugoslovenski novinarji počuno ekskurzijo v češkoslovaško republiko. Vodstvo te ekskurzije je bilo v rokah »Hrvatskega novinarskega društva« v Zagrebu, katerega predsednik je g. Krešo Kovačič in tajnik g. Ante Brozović, šef novinskega urada v Zagrebu. Izlet je vobče uspel prav lepo, dogodile pa so se, kakor se to pripeti pri takih prireditvah često, posameznosti, ki so bile predmet bolj ali manj upravičenim kritikam. In ker Slovenci zremo na vsako stvar z dokaj kritičnim očesom, se ni čuditi, da so bili med temi kritiki z

prvi vrsti slovenski žurnalisti. V koliko so bile njihove kritike umestne in upravičene, ne bomo raziskovali, dejstvo je, da je z njihovim nastopom ponajveč soglašala večina udeležencev. To je bilo meseca marca. Menda meseca junija pa je izvršila zagrebška policija pri gg. K. Kovačiču in A. Brozoviću hišno preiskavo, češ, da sta bila ob priliki ekskurzije na Češko udeležena pri thotapljenju tobaka preko naše meje v Avstrijo. To je dalo g. A. Brozoviću, šefu novinarskega urada v Zagrebu, povod, da je ob priliki svojega bivanja v Ljubljani dne 27. junija 1920 v kavarni »Zvezdi« javno obdolžil mene in prijatelja dr. Ivana Laha, da sva njega in g. Kovačiča radi tobaka denuncirala oblasti, zatrjujoč, da je sam videl na svoje oči najtne podpise na ovadbi, nahajajoči se med dotičnimi policijskimi akti. To obdolžitev sta ponovila par dni kasneje v posebnem dopisu na »Društvo jugoslov. novinarjev«. Ker je bila ta podla insinuacija brez senice kake podlage, sem takoj vložil tožbo proti g. A. Brozoviću radi razžaljenja časti. Obravnava je bila razpisana na 26. julija, a se je morala odgoditi, ker se poziv na razpravo ni mogel vročiti obdolžencu. Druga razprava je bila določena na dan 10. septembra ob 10. dopoldne. Dasi smo čakali do 11. vendar obtožbenca ni bilo k obravnavi. Ker ni postal niti svojega zastopnika k razpravi, se je morala izreči sodba in obsodba v njegovi odsotnosti. Gosp. Brozović je bil obsodjen na 8 dni zapora ali 800 kron globe. Približno teden dni kasneje je priobčil gosp. Kovačič v »Novosti« izjavo, v kateri skuša afero predstaviti tako, kakor da bi šlo zgolj za nesporazumljenje in kakor da bi nihče — ne on, ne g. Brozović — ne imel namena, žaliti mene in dr. Laha. Poleg tega naglašja, da se je obsodba izrekla in absentia, ker toženec radi nastavljenja železniškega prometa na Hrvatskem — izbruhnil so takrat kmetijski nemiri — ni mogel priti k obravnavi. Jemlem to izjavo na znanje in pričakujem, da je g. Brozović, oprt na tako tehtne razloge — ustavljenje prometa, — storil že vse potrebne korake, da se sodba razveljavi in razpiše nova razprava. Jaz bom ta njegov korak podpiral, ker mi je ležeče na tem, da se obravnava vrši, da se spravi luč v to zagonetno afero in dožene, kdo je nesramno zlorabil moje in dr. Lahovo ime. Ako bi pa g. Brozović ne storil tega koraka, bom vedel, da je bil ustavljen železniški promet samo dobrodošel povod zanj, da se izogne javni sodni razpravi. — Rasto Pustoslavšek.

— Imenovanja na pošti. Imenovani so: Za poštne svetnika višji poštni komisar dr. Ivan Lamut pri poštnem ravnateljstvu v Ljubljani; za gradbenega svetnika višji gradbeni komisar Matevž Kolar pri tehničnem oddelku poštnega ravnateljstva v Ljubljani. Za računskega nadsvetnika računski svetnik Maks Svoboda; za računskega revidenta računski oficijal Anton Kogoj, oba pri računskem oddelku poštnega ravnateljstva v Ljubljani. Za poštne uradne ravnatelje: višji poštni kontrolor Ivan Junz pri poštnem uradu Ljubljana 1, višji poštni kontrolor Anton Pezdich, Anton Dietz in Josip Petrič pri poštnem ravnateljstvu v Ljubljani, višji poštni upravitelj Anton Mirnik pri poštnem uradu Celje ter višji poštni kontrolor Anton Wolf pri poštnem uradu Ljubljana 1. Za višje poštne kontrolorje poštne kontrolorji Franc Irgolčič pri poštnem uradu Maribor 1, Franc Čuš in Milan Zemljčič pri poštnem uradu Maribor 2. Za višje poštne oficijale I. razreda višji poštni oficijal II. razreda: Albin Železnik, Vojteh Pučelik, Mirko Tomazič, Emil Predika, Karel Pšenčnik, Jaroslav Novotny, Karel Urbančič, Hugo Lenassi in Franc Domanjko. Za višje poštne oficijale II. razreda poštni oficijali: Vinko Janežič, Henrik Šiško, Ivan Čof, Vojtek Koser, Anton Hrovat, Stefan Belo, Franc Pirč, Andrej Leskovšek, Anton Preinfalk, Ludovik Fajgelj, Josip Polak, Franc Petek, Ivan Zupanec, Anton Perko, Franc Lapalme, Franc Zmazek, Anton Verč, Boško Pajlič, Blaž Ukunčič in Anton Iveša (štev. D. m. 26.716 od 5. avgusta 1920).

— Vsem, ki se jih tiče! Iz krogov finančnih uradnikov smo prejeli in objavljamo: Z ozirom na notico »Povratak izgnanih uradnikov« v št. 222 »Slovenskega Naroda« smo primorani stopiti pred javnost z nastopno izjavo: Langof je v naših očeh navaden krivnik, ki zasluži, da se izroči naši državi, a ne kot »dileta strokovna moč, temveč kot vojni zločinec. Ni res samo, da je bil z intimnih sveteš s spoznanjem

denuncijantom Götzmom, res je namreč, da je on inspiriral krvavo denunciacijo proti kolegi Koširju, ki bi tega kmalu spravila ob življenje. Götze je bil le slepo roditelj v rokah Langofa. To je fakt, ki se da dokazati. Sicer pa vedo priče, ki so prisostvovala procesu, povedati, kako vehementno je Langof napadal Koširja, samo da bi ga spravil v nesrečo. Če le-ta ni izgubil življenja, ni to zaslug g. Langofa in Götze, pač pa zaslug pričevarja vrlih kolegov, ki se niso bali, v tistih nevarnih časih, možato pričati v prilog nesrečni žrtvi švabske krvohlepnosti. Človek bi mislil, da je Langof, o kojem je znano, kako grdo je psoval med vojno Srbe, popolnoma nemogoč v naši službi. Vkljub temu se bojimo, da se nekaj za našimi hrbi kuha. Kako naj si drugače tolažimo stavek, da je Langof voljan sprejeti ponudbo in se vrniti v Ljubljano pod gotovimi pogoji. Govori se, da ga podpirajo nekateri bivši ožji stanovski kolegi in da so ga celo priporočali inšpektorju D. iz Beograda. — Stvari ne moremo verjeti. Ako pa je na tem vendarle senca resnice, bomo skrbeli za to, da javnost izve njih imena. Kar se tiče Langofa, pa izjavljamo, da ne bomo nikdar trpeli tega nemškega denuncijanta, pa naj ga nameste tu pri nas, v Zagrebu, Beogradu ali pa v Skoplju. Povsodi bomo skrbeli za to, da bodo moža postavili tja, kamor spada.

— Deželnosodni svetnik dr. Karel Kočvar umrl. V noči od četrta na petek je umrl v Mariboru deželnosodni svetnik dr. Karel Kočvar, o katerem smo že poročali, da ga je zadela vsled napora v službi pred kratkim kap. Pogreb se vrši v nedeljo ob 16.

— Serum zoper grižo in ljubljanska carinarica. O predmetu se je zadnje čase mnogo pisalo in tudi porjavljalo. Niti iz pritožb, niti iz popravkov carinarice pa javnost ni dobila prave slike. Finančna delegacija se je namreč zanimala za stvar in uradno ugotovila sledeče: Serum je ob uvozu iz inozemstva podvržen carini, ki odpade le, ako je prejemnik javna bolnica in je ta poprej izposlovala oprostitev od generalne direktije carine. Je-li ta določba umestna ali ne, je vprašanje za se, jasno pa je, da je za carinarico kot podrejen eksekutivni organ obvezna, ker bi morala v carinski, kot v vsaki drugi upravi nastati nepopravljiva zmeda, ako bi subalterni uradi lahko po svoje delali. Dne 8. septembra t. l. je došel v Ljubljano na naslov špedijske firme Ranzinger serum za deželno bolnico in za več ljubljanskih lekarnarjev. Bolnica se ni mogla izkazati, da ji je generalna direktija carine dovolila svobodno avoz v smislu gori navedene določbe, carinsko deklaracijo pa je vložila še le 22. septembra, istotako tudi vsi lekarnarji. Ako je torej odpravila carinarica blago 23. septembra, se njej ne more nicesar očitati, ker se je ravnala strogo po svojih predpisih in je serum takoj izročila, čim so bili izpolnjeni pogoji. Iz teh podatkov je razvidno da so bile pritožbe, kolikor so bile naperjene proti carinarici, kakor marsikatera druge v carinskih zadevah — naslovljene na napačno a dreso.

— Darilo slovenskemu dijaštvu. Ljubljanski veletržec g. Fran Grobelnik je daroval v prid slovenskemu dijaštvu 20.000 nemško-avstrijskih kron. Naj bi mu sledilo obilo posnemalcev.

— Izvoznikarji v politiki. Predstojerje volitve so povod, da se v naših družbah mnogo razgovarja o programih, o strankah in o politiki. Mnogo nezadovoljnosti se je res nabralo. Tudi ima vsak stan sedaj svoje posebnosti. Na vsak način je med volitvi mnogo življenja. Reklo bi se morda, da se nekaj kuha ali da vre. No, to zanimalo za politiko, pa če je vreden, ni še škodljivo. Kadar dobro vre mošt, si obetajo viničarji dobro vino. Dobro je, da se lepo izčisti mnenja, do tja, ko pride odločitev. Specialiteta svoje vrste v tej predkampanji je pa vsekakor, da se je pojavila na političnem torišču našim tudi izvoznikarska družba. Je to družba z omejenim zavezom, o kateri je svet pri nas dosti govoril tedaj, ko so slovite izvoznice najbolj cvelete. Medvoljne in povolne izvoznikarske družbe so pa malo popularne med prebivalstvom. Navadno imajo same instinkti zato, in ne silijo izpod merilnika brez potrebe, zlasti pa ne v opasno politično areno. V Ljubljani pa se zadnje dni ponovno šušlja o družbi z omejenim zavezom »Impex« in o njenih političnih ambicijah. Čuje se tudi pripravek o velikih vsotah, s katerimi razpolaga »Impex« za politične svrhe. Drugi ljudje pa se čudijo tej razpoložni denarni obilici. Pa naj si bo kakorkoli, kaj nam te novice daje mar. Dvoje je gotovo: Prvič, da je nenavaden fenomen, če silijo izvoznikarska podjetja v politiko. Drugič, da nobeni stranki ne bo nevaren protikandidat na programu izvoznikarskega zasluga. Bog je dal, Bog pa nas bo gotovo tudi spasil te nedolžne politične španjse.

— Nov zdravnik. V Višnji gori se je nastanil zdravnik za kirurgijo in ženske bolezni gosp. dr. Rudolf Zalete. To je za Višnjo goro lepa pridobitev, ker doslej tam sploh niso imeli zdravnika že več let.

— Mariborska kronika. Včeraj sta dospela v Maribor dva transporta ujetnikov iz Rusije, za katere se ni nihče briga. — V sredo je med nevtiho ubila strela v Šmarjah pri Jelšah dečko poimenovano Furta. — Nekaj švabskega trvdka je skušala vthotantiti preko meje na naslov trvdke Šenker v Beogradu 15 vagonov šip. Verižniški urad je blago zaplenil in se je nekaj porabilo za Maribor, ostalo pa poslalo naprej v Beograd. Odpodljalca je kaznoval verižniški urad z 10.000 K globe.

— Smrtina kosa. V Ljubljani je umrl nadzornik ravnateljstva južne železnice g. Ivan Gnezda.

Kultura.

Drama:

Sobota, 2. oktob.: Hasanaginica. B. Nedelja, 3. oktobra: Za narodov blagor, izven.

Ponedeljek, 4. oktobra: Anfisa, C.

Opera:

Sobota, 2. oktobra: Faust, E. Nedelja, 3. oktobra: Glumači, Kraljeva lutka, izven.

Ponedeljek, 4. oktobra: saprta.

Odgovorni urednik:
Božidar Y o d e b

Nekaj oprave, slike in razno-
druge stvari so na prodaj. Naslov pove
upravnistvo Slov. Naroda. 7497

Otroški voziček

dobro ohranjen, se proda. Bleiweisova
cesta 15, III. nadst. vrata 16. 7499

Popoldanskega zasluzka isce

državni uradnik. Sprejme kakršnokoli
delo. Ponudbe pod „Tehniki 7501“ na
upravo Slov. Naroda. 7501

Gospodična,

ki ima veselje do boljše trgovine kot
prodajalka in blaginjska, se sprejme.
Naslov pove upravnistvo Slovenskega
Naroda. 7491

Akademik,

absolvent geodetskega tečaja, isče pri-
merne službe pri kakem podjetju. Po-
nudbe pod „Akademik 7500“ na upravo
Slov. Naroda. 7500

Vješta komptaristica ili komptarista

sa znanjem hrvatskog i njemačkog je-
zika dobiju stalno namještenje. Ponude
uz naznaku zahtjeva te oznake nastupa
slati na V. Mihelića nasl. Lj. Očić,
Sisak. 7461

Vinski sodi.

80 dobro ohranjenih, popravljenih in novo cementovanih
sodov od 400 do 750 l se radi pomani-
kanja prostora proda. Cena za liter
2 kroni. Josip Kranjc, Novi Udat 36,
pošta Moste. 7494

Jzurnena stenografinja

je slovenski in nemški jezik, s prakso,
želi mesto za popoldanske ali vsaj do
14. ure popoldne. Nastopi lahko 1. no-
vembra 1920. Ponudbe z navedbo plače
pod „Vestna 7488“ na upravnistvo Slo-
venskega Naroda. 7488

Korespondentinja,

zmožna slovenskega in nemškega je-
zika v govoru in pisavi, strojepisja in
tesnopisja, želi premeniti sedanje služ-
beno mesto. Ponudbe pod „Korespon-
dentinja 7473“ na upravnistvo Sloven-
skega Naroda. 7473

Trgovski sotrudnik,

30 let star, dobro izvežban mešane
stroke, želi premeniti svoje mesto naj-
raje kot poslovodja. Ponudbe pod
„Mariliv 7470“ na upravnistvo Sloven-
skega Naroda. 7470

Proda se

„Continental - Orchester“ trvdke
Hupfeld, Dunaj. Vprašanja na

kolodvorsko restavracijo.
Žitpolje, Koroško. 7472

Brošura

„Pod novim orlom“

je izšla v ponatisu. — Dobi se v „Na-
rodni knjižarni“ v Ljubljani, Pre-
šernova ulica 7. — Cena s poštnino
15 K. Naročila se rešujejo le proti
pošiljatelj zneska v naprej ali pa po
povzetju.

**Melle Lemaire 4. Komen-
skega ulica donne quel-
ques leçons.** 7391

Medicinelc isce sobo.

Ponudbe pod „Medicinelc 7448“ na
upravo Slov. Naroda. 7448

Sprejme se prodajalka,

dobro izvežbana v manufakturi in spekeriji,
z veštno prakso. Ponudbe z zahtevkom
plače ob prostem stanovanju in hrani
na trvdko J. Vizovšek, Zalec. 7415

Cisto svlnjisko mast,

doma topljeno, razpošilja in
sprejema ponudbe od 50 kg naprej po
najnižji dnevni ceni trvdka Janke
Popović, Ljubljana. 5931

Trgovina

se odda v najem pod ugodnimi pogoji
solidnemu samcu. Naslov pove uprav.
Slov. Naroda. 7344

Katera dobrovrstna gospa sprejme za

leta v popolno oskrbo proti dobremu
plačilu 2 letnega fantka. Ponudbe pod
„Dobrovrstna 7298“ na upravnistvo Slov.
Naroda. 7298

Dijakinja se sprejme na sta- novanje in hrano.

Naslov pove upravnistvo
Slovenskega Naroda. 7504

KEFIR

krepljena in hranilna tvarina beljakovin,
ki prija želodcu ter povzroča redno
delovanje črevesja, se dobi v slaščičarni
Erien, Kongresni trg 19. 7493

Plišasta salonska garnitura

6 naslanjačev, divan in miza ter drugo
pohištvo se ceno proda. Ogleda se
od 3—5. Resljeva cesta 24, II. nadstropje,
desno, Ljubljana. 7506

Službe isce absolvent trgovskega te- čaja,

bivši rač. podčastnik, zmožen
eno in dvostavno knjigovodstva,
strojepisja, slov. korespondence, popol-
noma vešč nemščine ter dober računar.
Ponudbe pod „Dvostavno knjigovodstvo
7507“ na upravo Slov. Naroda. 7507

Les

okrogel in sicer javorjev,
bukov in gabrov v večji
množini, lipov in hrškov
v manjši množini kupim takoj. Ponud-
be z navedbo cene, dobavnega termina
in kraja kjer si je mogoče les ogledati
na William Prym, Poizela pri
Celju. 7502

Sedlarski in jermenarski delovodja,

izvežbana in zanesljiva oseba, se sprej-
me v stalno službo. Plača po zmognosti
in dogovoru. Pismene oziroma ustne
ponudbe na Iv. Kravos, trgovina in se-
darska delavnica v Mariboru. 7399

Nova hiša

za trgovino na najpomet-
nejšem kraju ob glavni ce-
sti na Vodi v Trbovljah I. se vsled
preselitve takoj proda, vpraša se pri
posesniku Ivan Leskover v Trbovljah.
7375

- Muhe -

kratkočasne zgodbe, spisal Blaž Pohlin
Najzabavnejše berilo za samske in po
ročenel. Cena s poštnino K 10.50. Na
roča se v

Narodni knjižarni

v Ljubljani.

KLAVIRJE Feliks Pouše
Ljubljana,
Tržaška c. 45,
uglašuje in popravlja klavirje solidno
in točno. Gre tudi na deželje. 7051

Proda se enonadstropna hiša

v bližini deželne bolnice. Naslov pove
upravnistvo Slov. Naroda. 7432

Motorno kolo Puch,

3 HP, v dobrem stanju, se proda za-
radi odpotovanja. Cena 1500 dinarjev.
Naslov pove upravnistvo Slovenskega
Naroda. 7455

POZOR!

Proda se večja množina klekljanih čipk
iz predvojnega sukanca. Cena zelo
nizka. Naslov pove upravnistvo Slo-
venskega Naroda. 7471

Louska puška

kal. 16, dobro noseča, nova, je na
prodaj. Naslov pove upravnistvo Slo-
venskega Naroda. 7490

Proda se

eleganten, zelo praktičen bolniški voz
za sedenje in ležanje, travnatne har-
monike in več drugih stvari. Naslov
pove uprava Slov. Naroda. 7489

Meblovano sobo isce

bančna uradnica eventualno tudi s
hrano za takoj. Plača dobro. Ponudbe
pod „Bančna uradnica 7496“ na upravo
Slov. Naroda. 7496

Pozor! Redka prilika!

čelo, 3/4 s futsalom in note se za
1280 K proda. Ponudbe pod „Čelo
7454“ na upravo Slov. Naroda. 7454

Gospodski voz,

nov, veleleganten, štirisedečen, iztape-
ciran z rumenim usnjem, elegantne
oblike in s prav dobrimi peresi ter
sportni voz z gumijevimi kolesi se
proda ceno proda. Več pove Ivan
Sigot, tovarna pušk, Borovlje,
Koroško. 7437

Zenitna ponudba!

34 letni industrijec, rodom Srb, vdo-
vec s 4 otroki, v starosti od 6 — 11
let, zelo bogat, želi damo od 25 — 30
let v svrhu skorajšnje ženitve, ki ima
nekaj premoženja ter zna slov. in
nemški jezik. Dopis s sliko se pošlje
na „Bodočnost 7442“ na uprav. Slov.
Naroda. 7442

Na tuzemskih posevstih „Bielberger Bergwerke-Union“ na Koroškem se razpisuje služba

samostojnega gozdarja.

Prošnje opremljene z dokazili (prepis)
o sposobnosti, državljanstvu, o jezi-
kovnem znanju naj se vložijo do dne
15. oktobra t. l. pri državnem nad-
zorstvu v Međici, železniška pa-
staja Prevalje, Koroško. 7432

Na prodaj so tri posestiva,

eno v Žužemberku s hišo, 4 sobami,
2 obokanimi kletmi in vsem gospodar-
skim poslopjem, zemljišče je 2 ha, 1 a,
20 m², drugo posestvo tudi v Žužem-
berku, zemljišče 8 ha, 12 a, 65 m² s
kozolecem, tretje posestvo je na Belem
kampu, pol ure od Starega loga, dve
hiši s 4 sobami, ena je nova vila z
vsem gospodarskim poslopjem, zemlji-
šče je 18 ha, 69 a, 15 m², pri vseh
treh posevstih je sadni vrt. Natančnejša
pojasnila daje Karol Nahtigal, posestnik
v Žužemberku. 7380

1^a apno
v kothih in drobno dobavlja na vagone
AVA, tov. Laško.

Petrolejske kante

dve z zabojem plačamo po K 55,—,
posamezne po K 20,— vsaka železni-
ška postaja. Sever & Komp., Ljubljani.
7307

Trstje za strope izdeluje in prodaja

na debelo in drobno m² po K 4.80 pri
večjih naročilih znaten popust Steiner
Anton, Ljubljana, Joranova ulica
13, Trnovo. 4256

Lepa enonadstropna hiša

pripravno za vsako obrt, ob glavni ce-
sti, 10 minut od blejskega jezera, se
proda ali zamenja. Ogleda se vsak dan.
Naslov pove uprava Sl. Naroda. 7436

Prodajam v večjih množinah

krompir, mošt, lečo. Ferdo
Lečnik, Guštanj, Koroško.

Mizarskega delovodjo

strogo prvotnega, večšo in zaupno
moč isce za takoj ali malo kasneje
Tvorilca pokučstva, Sunja (Hrvatko)
7449

Petrolejske vrče in zaboj

kupujemo (zaboj z dvema vrčema po
K 58,— posamezne vrče po K 22,—,
franko postaja odposiljatelja. Hrovat
& Komp. Ljubljana. Poleg realke.
7147

Wertheimova blagajna se

proda ali zamenja za lep plišast di-
van. Ponudbe pod „Divan 7403“ na
upravnistvo Slovenskega Naroda.

Perica

za 1 ali dva dni v tednu se isce. Plača
po dogovoru. Hrana dobra. Naslov pove
upravnistvo Slov. Naroda. 7426

Šamotno opeko

nov, 7000 kom. za krožno peč
itd. za polovično ceno proda Ing.
Lavrenčič stavl. podjetje v
Ljubljani, Elizabetna c. 6. 7444

Delavce, tesarje in zidarje,

potrebuje „Dom“ d. d. za drvene gradnje
Zagreb, tovarna Černomerec. Plačilo do-
bro, stanovanje in hrana v tovarni.
7315

Proda se

dobro izoča čevlarska obrt s po-
polno opr. mo za 6 delavnih moči in
primerno zalogo čevljev. Naslov pove
upravnistvo Slov. Naroda. 7429

Lokomobila 26 HP

na parni stroj 8 HP se proda. Mat.
Kosman, meh. del. Stotice pri
Ljubljani. 7424

Kovači pozor!

Več 1000 kg železa za vozove se pro-
da na izbiro tudi na drobno po 1 do
3 K kilo. Čopova ulica 10, na dvorišču
(dohod z Resljeve ceste). 7423

Po najvišji ceni kupim stare kovine
kakor: baker, aluminij, cin in nikel. Ponudbe z na-
vedbo množine in cene na „Cinla“ to-
varna kovinskih predmetov, Celje. 5726

- Pisemski papir -

v mapah 10/10 v veliki izbiri, razgled-
nice umetniške in druge na debelo in
drobno pri L. Pevalek, Ljubljana, Ži-
dovska ulica 4. 6955

Prvovrstni cigaretni papir in

strošnice znamke

„Altesse“

po najnižji ceni na debelo in na drobno
priporoča trgovina Ivan Bonac, Ljub-
ljana, 3 oienburgova ulica. 6442

G. F. Jurásek

uglaševalec glasovirjev in trgo-
vco z glasbili
Ljubljana, Wolfova ul. 12

Automobile

„Fiat“, Turin 18 „BLR“, 18 „BL“,
18 „P“, 15 „TER“ na novo popravljene,
da vzdrže vsako presizkušnjo, prodaj-
ajo Dori & Co, Trst, Ceraria 6.
7083

Klobuke

velurje in iz
klobučevine
prebarva takoj v
vseh modernih niansah ravnotako vse
druge predmete. 6089

Tovarna Jos. Reich, Ljubljana.

Družba „Jadrani“, Dunajska c. 9, kupuje

orehe

letošnjega pridelka v vsaki množini, le
zdravo, lepo in dobro sušeno blago,
kolodvor Ljubljana ali v skladišča Ja-
dran dostavljeno po solidnih cenah,
večje se dopoljšajo za polnitev. 7401

Strešno lepenko

parketne deske, trstje
za štukaturo dobavlja takoj
v vsaki množini trvdka

Jos. Puh, Ljubljana, Gradaška ul. 22.

Telefon šteč. 513.

ADRIA

VANILIN - SLADKOR
PECILNI PRASEK

CAF ADRIA - IZDELKI CAF
TELEFON 513

Prezvel sem zastopstvo prvo-
vrstnih tvornic:

nudim elektrotehnični mate-
rijal, betonsko železo, razli-
čen železni material in mo-
torje. Zahtevajte ponudbe

Gjorgje Grujić

Beograd, Miletina ul. 15.

7479

Banka Vojvodina d. d. Novi Sad

Telefon 240. Brzjav: „Vojv. Novi Sad“

Robno odeljenje Banke Vojvodine prodaje
najkvalitetnije sve zemaljske proizvode
kao žito, kukuruz, zob, ječam, raž, bra-
šno, mekinje, pasuli, kudelju, seme od
kudeljice i sirka, segedinsku papriku,
vunu itd. 6713

Žaganje drv z motorjem

po najnižji ceni in točni postrežbi
priporoča

Anton Puolhar, Poljanski
nasip 22, I. nadstropje.

Zahvala.

Za mnogoštevilne dokaze iskrenega sožalja, ki so
nam došli povodom smrti našega ljubljene-
ga sina in nepozabnega brata kakor tudi za poklonjeno krasno
cvetje in vence ter za mnogobrojno čaščeče spremstvo
pri pogrebu, izrekamo tem potom vsem našo najpri-
srčnejšo zahvalo.

Globoko žalujoča rodbina Fran P. Zajec.

Prodajalka, izvežbana v mešanih
stokih, ki je zmožna
samostojno voditi spekerijski oddelak,
se isce pri trvdki Leonhard deloit,
Brodice ob Savi. 7435

Acetilenski aparat prodam.

Vsled vpeljave električne luči prodam
malo rabljen, vseskozi dobro ohranjen
izvrstno delujoč acetilenski aparat za
približno 20 luči. V slučaju potrebe
dam zraven tudi nekaj cevi 3/8, 1/4 in
1/2. Anton Boršnjak, Zatičina. 7438

Okna

iz macesnovega lesa

48 komadov v okvirju, velikost 90/190
inkl. šipe (Solinglas) odda mestni stav-
benik VII. Treo, Ljubljana, Gospodstvska
cesta št. 10. 7503

Prisino

kranjske klobase

razpošiljam v vsaki množini

Franco Fister, Ljubljana, Za-
loška cesta št. 10. 7484

Ljevača (livarja)

marljiva i trijezna radnika traži za
svoje ljevaonice „Croatia“ tvornice
portlandcimenta d. d. Zagreb,
ulica bar. Jelčića br. 2, kamo se i po-
nude upravititi imadu. 7460

Strešno lepenko

in katranove proizvode ter ves
stavlbeni materijal dobavlja stavbna
trvdka 7474

Rudolf Schömmig Wwe & Söhne

Ges. m. b. H.

Wien XII, Vivenotg. 17. Tel. 82609

Kupujemo samo na veliko

svaku količinu kože od div-
ljači, svaške vrsti kao ovčje
lanjske itd.

Sve upite sa naznakom cijene za istu
slati na tt.

F. Kocijan, Zagreb,

Savska cesta br. 66.

Dobra

priložnost!

Proda se takoj in po ugodni ceni lepa

prtičnica hiša z lepim vrtom in nekaj
zemljišča, zraven še eno poslopje. Leži
v prvi bližini Ljubljane. Naslov pove
Anončni zavod Drago Beseljak, Ljub-
ljana, Cankarjevo nabr. 5. 7477

Službo

uradnika

pri banki ali drugem trg. pod-
jetju isce absolvent treh letnikov
trgov. akademije. Ponudbe pod

„Bančni uradnik“ na Anončno
ekspedicijo Al. Matellič, Ljub-
ljana. 7479

Zahvala.

Za mnogoštevilne dokaze iskrenega sožalja, ki so
nam došli povodom smrti našega ljubljene-
ga sina in nepozabnega brata kakor tudi za poklonjeno krasno
cvetje in vence ter za mnogobrojno čaščeče

se leto odprto. Termalni vrelci. Absolutno zaveten kraj. Zaprti termalni plavalni basini. Elektro-hidro-terapija. Dietno zdravljenje. Pojasnila daje **Sanatoriums-Leitung und Auskunftsstelle**
Wien I., Lothringerstrasse 3, Fernsprecher 58285.

500 nagrobnih spomenikov vedno v zalogi, dalje 15 vrst marmorja za pohištvene oprave, rodbinske grobnice, mavzoleji, umetniški portreti iz marmorja, razna cerkvena dela, mlinski kamni i. t. d.

... nudbe in pojasnila na željo vsak čas brezplačno na razpolago.

Generalni reprezentant za SHS kraljevino 6062
H. SELJAK, Ljubljana.

Došli so

francoski

moški

Došli so

čevlji!

Tvrdba E. Malhaye, H. Carrayrou & Cie Paris, naznanja svojim cenj. odjemalcem, da so naročeni moški čevlji prišli v Ljubljano in se dobijo v skladišču „Balkan“, magacin šte. 54.

Vsi pt. interesenti trgovci, posebno zadruga, oblačilnice se vljudno opozarjajo, da si ravnotam ogledajo lahko kvaliteto blaga. Čevlji so vsi šivani, prvovrstnega izdelka, cene brez konkurence. — Naročila za prihodnjo pošiljatev sprejema že sedaj g. Malhaye; plačilo pri sprejemu blaga v Ljubljani.

Došli!

Frančoski

moški

Došli!

čevlji!

30.000 parov

la popolnoma usnjatih čevljev

amer. oblike, izdelek firme F. L. Popper v Chrudimu. Polovico moških polovico ženskih čevljev, 60% govejega boksa, 20% boksa-kalfa, 20% Pretoria, prvovrstno blago, se točno in ceno odda iz Čehoslovaške. Pošlje se v zabojih. Vprašanja na: **Čehoslovaška industrija usnja (kože) d. o. o. z. Praha II (2000)** Brzojavlj: Kožekup, Praha.

Domača tvrdka.

Solidne cene.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9.

Velika izbira storjene obleke vseh vrst za gospode, dame in otroke. — Zaloge vsakovrstnega blaga za moške obleke, površnike in suknje, dalje bata za krojače v kosih in na metre.

Najnovejši kroji.

Točna postrežba.

Tovarna

Barva

vsakovrstno --

Jos. Reich

Kemično čisti obleke.

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Svetlolika ovratnike, zapestnice in srajce.
Podružnica: Selenburgova ul. 3

Podružnice

Maribor

Novomesto

Kočevje

Gospodarska ul. 33.

Glavni trg

štov 39.

Modni salon Stuchly - Maške

LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3,

Ovovski trg 1.

Priporočam veliko izbiro najnovejših modelov, svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in dehtice.

Popravila točno in ceno.

Želni klobuki vedno v zalogi.

KAVARNA

„LEON“

Starí trg št. 30.

Kavarno sva na novo elegantno opremljena ter se priporoča za obilni poset. — Na razpolago električni klavir. — Z velepospeševanjem

Leo in Fani Pogačnik.

Raznovrstno manufakturno blago

po najnižjih cenah

Josip Ravnikar, Ljubljana,
Kolodvorska ul. 26. (Vhod skozi vežo).

Jugoslovansko inženirsko podjetje

družba z omejeno zavezo

MARIBOR

Inženirska pisarna in stavbeno podjetje

Projektiranje in izvršitev visokih, betonskih in železobetonskih stavb, industrijskih in poljedelskih ter vodnih zgradb, naprav za vodne sile itd. — Presoje in nasvetovanja. — Dobava

vsega gradbenega, industrijskega in tehničnega blaga, železnine, orodja, nosilcev, betonskega železa, tračnic in materiala za ozkotirne železn., elektoteh. material, cement, gips, lepenka i. t. d.

Naslov za brzojavke:

„JIP“ - MARIBOR.

Važno!

Gospod Ivan Zibelič, veleposelstnik in veletrgovec v Aleksandriji — Egiptu naznanja vsem cenj. jugoslov. trgovcem, industrijalnim podjetnikom ter izvoznim in uvoznim družbam vljudo, da je pripravljen dati najkulantnejše in najzanesljivejše vsakovrstne informacije in podatke osobito glede izvoza in uvoza z Egiptom in to vsaj za toliko časa, dokler ne bodo urejena poslovanja z jugoslovanskim konzulatom odnosno trgovskimi zbornicami. Gospod Zibelič je rodom Delmatinec, gorat jugoslovanski rodoljub, kateri uživa osobito v evropskih kolonijah kot predsednik jugoslovanskih društev itd. v Aleksandriji najvišje čislanje in priznanje, kajti ta mož biva v tej tujini že nad 50 let. — Vsa tozadevna pojasnila daje tukajšnja

tvrdka

Charles Princ

trgovina z manufakturo na debelo, Turjaški trg št. 1, pisarna Zidovska ulica št. 1, I. nadstropje. 7135

Zavod za gradnjo mlinov

J. Metzl, Wien II, Untere Donaustrasse 9.

dobavi takoj ali v kratki dobi

mlinske stroje, mlinske kamene vseh kakovosti, s pritisklinami, mlinske potrebščine prvovrstne izvedbe najceneje.

Iščejo se spretni zastopniki.

Stroji.

V obratu se nahajajo parni stroj 45 HP tvrdke Raubček v Pragi. — Demontiran Hockov stroj 45 HP. — Mlin (Kugelfallmühle) tvrdke Löhner v Brombergu. — Stiskalnica za stisnjeno utorno (zarezano) opeko tvrdke Raubček v Pragi. — Sušilnica simmeringove tvornice vagonov, sestava dr. Zimmermanna z okoli 80 m² prostora za vlaganje sušenja sadja itd. — Ponudbe na

„Ava“ cementarna, Laško.

Nepremočljivi dežni plašči iz pristnega angleškega

Waterproof cloth

se dobijo pri tvrdki

A. & E. Skabernè

Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Generalno reprezentanco slovite znamke

THE FOR EVER SHOE

ima trgovina s čevlji

J. BLAS

Ljubljana, Pod Trančo št. 2.

postaja cestne železnice. (Preje Miklošičeva cesta 16.)

Velika zaloga imozem. blaga. Najsolidnejši izdelek. Konkurenčne cene.

Naročila z dežele izvrše se točno.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani.

Poziv k subskripciji delnic.

Upravni svet oddaja v javno subskripcijo vso osnovno glavnico ki znaša

20.000.000 K in je razdeljena na 50.000 na prinosca se glasečih delnic po K 400.— (§§ 5 in 6 pravil).

Nominalni znesek se mora takoj pri subskripciji v gotovini popolnoma plačati s 5% obrestmi od 1. januarja 1920 dalje. Vrhutega je vplačati za stroške, zlasti izdajo delnic, po 60 K za vsako delnico.

Subskripcija se vrši od 1.—15. oktobra 1920.

Prijave sprejema Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani.

Delnice so deležne čistega dobička od 1. januarja 1920 ter so opremljene s kuponi za leto 1920.

Vsakemu subskribentu bo izdal zavod potrdilo subskribiranih delnic in o celokupnem plačanem znesku.

O dodelitvi delnic odloča upravni svet svobodno, vendar postane dodelitev pravomočna šele z odobrenjem Ministrstva trgovine in industrije oddelka v Ljubljani.

Po dodelitvi delnic bodo prejeli subskribenti proti vrnitvi potrdila o subskribiranih delnicah začasno potrdilo o številu jim dodeljenih delnic oziroma povračilo vplačanih zneskov za subskribirane delnice, ki se jim ne bi dodelile. Delnice same bodo subskribenti prejeli pozneje proti izročitvi začasnega potrdila o dodeljenih delnicah.

Vse delnice ostanejo pod zaporo do občnega zbora, ki bo odobril bilanco za šesto poslovno leto.

V smislu § 16 pravil daje na občnem zboru vsakih 25 delnic po en glas.

Za upravni svet:

IVAN KNEZ, predsednik.

PETER KOZINA, podpredsednik.